

Uredništvo i uprava
ZAGREB, Masarykova 28a,
Telefon 67-80
Uredništvo in uprava
za Slovenijo in slovenski del
Julijske Krajine
LJUBLJANA, Erjavčeva 4a

ISTRA

Ponovno se rasplamtela borba za
talijaniziranje u slavenkim pokra-
jinama. Trst je po izgledu talijan-
ski grad, ali on ipak ima 60.000
Jugoslavena. Sve slavenske kultur-
ne organizacije, listovi, škole, bi-
blioteke iscezele su prije više godina.
»Friedrichshabn Avis«,
Danska.

GLASILO SAVEZA JUGOSLOVENSKIH EMIGRANATA IZ JULIJSKE KRAJINE

INFORMACIJE IZ RIMA

U posljednje vrijeme sve se češće jav-
ljaju glasovi o fašističkoj opasnosti u Ev-
ropi. Poslije Abesinije Mussolini je i sam
lično izjavio, da se vraća u Evropu i da
Italija želi da aktivno nastavi ondje, gdje
je početkom abesinskog rata stala. Italija
mora, po njegovim riječima, da postane
poslije Abesinije još važniji faktor u evrop-
skoj politici, jer je sad jača, snažnija, im-
perijalistička. Ne događa se, dakle, ono
što se očekivalo i što je nekim državama
služilo za utjehu: da će se Italija sva an-
gažovati u Africi i da će Evropu ostaviti
na miru. Mi doista po svim Mussolinijevim
izjavama i po mnogim djelima iz novijega
vremena vidimo, da fašistički ciljevi u Ev-
ropi opet postaju aktuelni u punoj mjeri.
Ono što se dogodilo u Albaniji s obnovom
ugovora s Italijom znamo i o tome smo
opširno pisali. Italija je zauzela čvrsto tu
svoju poziciju na Balkanu. Znamo i ono što
se dogodilo s Austrijom o kojoj se je Mus-
solini dogovorio s Hitlerom. To je također
važan potez Mussolinijeve politike poslije
Abesinije. Talijansko angažovanje u Špa-
niji očito je svakom i najpovršnijem po-
smatraču španske revolucije. Fašistička Ita-
lija se tamo angažuje s nepritajenim impe-
rijalističkim ciljevima, ne samo radi šire-
nja međunarodnog fašizma, nego i zbog
zauzimanja čvrstih položaja u onom dijelu
Sredozemnog mora prema Velikoj Brita-
niji i Francuskoj. Ali to nije sve, ima još
činjenica i pojava, koje govore o obnovlje-
nju fašističkog imperijalizma u Evropi. Da
spomenemo samo velike, demonstrativne
manevre, koji se vrše ovih dana na sjeveru
Italije u prisustvu Kralja, Mussolinija, svih
prinčeva savojske kuće i svih ministara.
Golema jedna vojska je okupljena na ma-
nevre, koji izlaze iz okvira običnih mane-
vara. A kad bismo htjeli govoriti o deta-
ljima, onda bismo morali da spomenemo
i obnovljeno utvrđivanje na jugoslavenskoj
granici, o čemu pišu ovih dana mnogi in-
ternacionalni listovi. To je detalj, koji spe-
cijalno nas vrlo mnogo interesuje.

Sad, kad smo sve to spomenuli i kad
svratimo pažnju na ono, što u ovom broju
našeg lista prenosimo iz nekih stranih li-
stova, — postavljamo pitanje: da li je
stvarna snaga fašističke Italije danas ta-
kva, da bi se ona doista mogla upustiti u
jednu veliku avanturu u Evropi, kao što se
je upustila u Africi? I dalje: Treba li se
bojati u skoro vrijeme jednog Mussolini-
jevog prepada na ovu stranu?

Imali smo ovih dana prilike, da razgo-
varamo s jednim uglednim američkim no-
vinarom, koji inače boravi u Rimu, a pro-
šao je na jednoj turneji po Balkanu i Po-
dunavlju i kroz Zagreb. Izrazili smo mu
sve naše bojazni i logične zaključke na
ono što vidimo od strane Mussolinija. Tog
je američkog novinara iz Rima doista in-
teresovalo kakav utisak čini alarmističko
raspoloženje Italije na Jugoslavene. I za-
čudo, on se nije složio s našim mišljenjem.
Ne možda zato, jer je htio da brani faš-
ističku Italiju od naših optužaba i sumnja,
to mu nije bila namjera, jer nije zaintere-
sovan i nije fašistofil. On, naime, iz svojih
opažanja na licu mjesta, iz bliza, zaklju-
čuje, da je Italija danas u takvom stanju,
da joj nije moguće pomišljati na nikakav
veći pothvat, a da pri tom ne bi riskirala
sлом. Naš informator, ugledni američki no-
vinar, kaže, da od svega onoga što se čita
o fašističkoj Italiji danas treba 90 posto
odbiti na blem i laž, na opsejnu vanjsku
svijeta i samih Talijana u zemlji. Abesinski
rat je neizmerno mnogo koštao i poslje-
dice toga se tek sada počinju osjećati. A
u Abesiniji još uvijek postoji vojska od
300.000 ljudi, koju treba izdržavati. Nije ni
čudo, da je Mussolini od abesinskog rata
ostario za punih deset godina i oni, koji su
za imali prilike vidjeti u novije vrijeme,
ne mogu da ga prepoznaju — toliko se
promijenio. Zabrinjuje ga stanje u zemlji,
zamišljen je nad sutrašnjicom. Narodne

JUGOSLAVIJA, ITALIJA I VELIKA BRITANIJA

INTERESANTAN ČLANAK VELIKOG ČEHOSLOVAČKOG LISTA O SITUACIJI NA JADRANU I O INTERESU VELIKE BRITANIJE NA JADRANU

U nizu članaka, koji se u po-
slednje vrijeme mogu čitati u in-
ternacionalnoj štampi o talijan-
sko-jugoslavenskim odnosima, na-
ročito je interesantan članak, koji
je 23. o. mj. izašao u velikom
praškom listu »Narodni List«. U
tom se članku opširno obrađuje
situacija Jugoslavije i Italije s
naročitim obzirom na Veliku Bri-
taniiju. List kaže i ovo:

»Dolazak suverena Velike Britanije u
Jugoslaviji nije neka slučajna efemerna
politička manifestacija englesko-jugoslo-
venskog prijateljstva. Taj posjet ima svo-
je razloge. Njene historijske posljedice bit
će nedogledne: u prvom redu za Jugos-
laviu, jer će definitivno osigurati njen
položaj kao preponderentne sile na Bal-
kanskom Poluostrvu i izvanredno će po-
dići njen prestiž kao države, na čiju voj-
nu organizaciju i prijateljstvo u Sredozem-
nom moru računa i Velika Britanija. Ju-
goslavija je postala zemlja, čije prijatel-
stvo traže velike sile. Ona po svojoj geo-
grafskoj, političkoj i vojnoj vrijednosti već
odavno igra historijski ulogu u međuna-
rodnoj politici. Njen naročiti karakter i
položaj najbolje su ocijenili Nijemci odmah
poslije svjetskog rata. Zato se može za-
paziti, da oni već odavno i strpljivo na-
stoje da pridobiju Jugoslaviju za svoje po-
litičke planove. Posjete Rema, Geringa i
Goebelsa od prije dvije godine, sve jedna
za drugom, kao i nedavna Schachtova po-
sjeta Beogradu, imale su istu svrhu i isti
cilj samo s tom razlikom, što su prvi po-
kušali imati političku, a drugi ekonomsku
pozadinu. I najavljeni dolazak pretsjednika
francuske vlade Bluma ove jeseni u Beo-
grad jeste dalji dokaz, kako se prijatel-
stvo s Jugoslavijom traži i cijeni, naročito

u sadašnjoj zapletenoj međunarodnoj si-
tuaciji.

Poznato je, da je u ono vrijeme kada
svakog časa očekivan talijanski napad na
englesku mornaricu u Sredozemnom Mo-
ru, Jugoslavija je dala engleskom admira-
ljetu na dispoziciju sve jugoslavenske rat-
ne luke i sklopila je s Engleskom defan-
zivni ugovor za slučaj talijanskog napada.
Kakav značaj ima taj jugoslavensko-engle-
ski defanzivni savez za Englesku, moglo
se vidjeti u doba najveće talijansko-eng-
leske zategnutosti. Italija se nije usudila
da napadne Englesku, jer bi već sama mo-
bilizacija jugoslavenske vojske i njeno
koncentrisanje na talijanskoj granici bili
dovoljni, da na jedan mah onemoguće sva-
ku talijansku vojnu akciju velikog opsega.
A što se tiče kombinacije, da bi talijan-
ska avijacija mogla da uništi englesku rat-
nu mornaricu, nesumnjivo bi se talijanski
stručnjaci vrlo neprijatno razočarali, jer
bi jugoslavenske i engleske avijatičke sna-
ge uništile Rim i sve važne talijanske gra-
dove, koji su na domaku iz Dalmacije,
prije, nego što bi talijanski bombarderi
mogli da bombarduju u Sredozemnom Mo-
ru razasute engleske brodove, koje bi mo-
rali dugo da traže. Za izvođenje ratnih
operacija protiv Italije i za osiguranje en-
gleskog pomorskog mediteranskog puta u
Indiju pretstavljala jugoslavenska obala Ja-
drana mnogo važniju operativnu bazu, ne-
go što su Malta i Cipar.

Kad se sve to uzme u obzir, onda je
razumljiva izjava engleskog ministra ino-
stranih poslova Edena, da će Velika Bri-
taniija poslije ukidanja sankcija garantirati
za sigurnost Jugoslavije. A John Simon je
još 1934 godine izjavio, da velika i jaka
Jugoslavija služi interesima cijele Evrope.

Svi su dosadašnji diplomatski naponi
Italije bili koncentrirani za razbijanje kon-
solidovane i učvršćene velike jugosloven-
ske države na drugoj strani Jadranskog
Mora, države, koja bi mogla diplomatski
i vojno da ugrozi Italiju u njenom imperi-
jalističkom pohodu.

Zahvaljujući dalekovidnosti i spretno-
sti jugoslovenskih državnika, svi su ti po-
kušaji skrahirali. Još 11. novembra 1927
sklopio je u Parizu dr. V. Marinković sa
Briandom francusko-jugoslavenski obram-
beni savez i time osvijetlio tadašnje tali-
janske imperijalističke planove protiv Ju-
goslavije. A prošle godine u decembru sa-
dašnji jugoslavenski ministar inostranih
poslova dr. M. Stojadinović. Oba su ugo-
vora još potpuno na snazi, tako da je si-
gurnost Jugoslavije zagarantirana.

Značaj posjeta Eduarda VIII Jugoslaviji
jeste izvanredan. Težište savremene me-
đunarodne situacije nalazi se u Sredozem-
nom Moru. Glavni problem, koji treba da
se riješi, jeste obnova pomorske i poli-
tičke ravnoteže u bazenu Sredozemnog
Mora, koju je pobjeda u Abesiniji poreme-
tila u korist Italije, a ona ovom pobjedom
ugrožava starodavni engleski pomorski i
trgovački put Sueskim kanalom.

Pred ovakvom perspektivom nije bri-
tanskoj diplomaciji preostalo ništa drugo
nego da se vrati na stari kolosijek tradicio-
nalne engleske politike, t. j. da pomaže u
Sredozemnom Moru države drugog reda.
Realizacijom ove politike sklopljeni su u
decembru prošle godine defanzivni savezi
s Jugoslavijom, Turskom i Grčkom. Po-
slije ukidanja sankcija ti su ugovori raski-
nuti, osim ugovora s Jugoslavijom, što do-
kazuje, da su Englezi uvidjeli, da je sa-
dašnja Jugoslavija izvanredno značajan či-
nilac u međunarodnoj politici.

JEDAN AUTORITATIVAN I OZBILJAN NJEMAČKI POGLED

na jugoslavensko-talijanske odnose i na situaciju na Jadranu

U poznatom velikom njemačkom listu
»Frankfurter Zeitung« od 22. augusta iza-
šao je članak balkanskog dopisnika toga
lista. U uvodu toga članka je rečeno, da
se u njemu iznosi opis situacije na Ja-
dranskom Moru, kao prilog ispitivanjima
uzročne veze između problema Sredozem-
nog Mora i cjelokupnog evropskog
razvika.

U članku se na početku kaže, da je
talijanski rat u Abesiniji pokazao, kako
se je strategijska i politička situacija u
Istočnom Sredozemnom Moru jako promi-
jenila poslije Svjetskog rata. Naslanjajući
se na svoju zračnu flotu u južnoj Italiji i
u Dodekanezu kao i na trupe u Libiji, i
zatim na svoje lahke pomorske jedinice,
koje zatvaraju Jadran a možda i Egejsko
More, Mussolini je mogao da otpočne vi-
soku igru. A sada po osvojenju Abesinije
talijanska politika izgleda da upućuje svo-
ju aktivnost evropskim ciljevima pri čem-
u talijanska kontinentalna politika osta-
je funkcija sredozemne politike. Da bi
oslobodila Italiju, koja je u Sredozemnom
Moru, po riječima Mussolinijevim, kao u
kakvoj vreći, rimska politika teži najprije
za tim da Jadran pretvori u »mare no-
strum«. Poslije rata se pokazalo, da teri-
torijalna situacija u Jugoistočnoj Evropi,
stvorena mirovnim ugovorima, pretstavlja
po talijanskom mišljenju prepreku za po-
stignuće tog cilja. Jadransko pitanje i sa
njim talijansko-jugoslavenska suprotnost,
koja je izgledala dugo vremena kao opa-
snost po evropski mir, stupila je uslijed
sporazuma između Mussolinija i Laval-
a kao i uslijed slijedećeg abesinskog po-
thvata za neko vrijeme u pozadinu; ali ti-
me problem nije bio riješen već samo od-
ložen. Da Italija svoje stare ciljeve ovdje

nije napustila, pokazuje i činjenica, da se
ona sad ponovo trudi da svoj položaj u
Albaniji još više utvrdi.

U članku se zatim izlaže značaj Alba-
nije za Italiju, koja je još ranije htjela da
anektuje Valonu i njenu pozadinu, kako
bi ulazak u Jadransko More, koje je
stvarno samo izduženi zaliv Sredozemnog
Mora, mogla zatvoriti i time osigurati svo-
ju cijelu istočnu obalu. Uslijed otpora al-
banskog nacionalizma Italija se zatim
ograničava prvo da osigura sebi savez sa
Albanijom, a zatim da stvori svoju stra-
tegijsku poziciju ispred albanske obale.
Ona je htjela da zaposjedne ostrvo Sase-
no pred Valonom, vis Karaburnu preko
puta Sasena kao i poluostrvo Cverne
sjeverno od Valone, što će joj vjerojatno
i poći za rukom usprkos albanskog otpo-
ra. U drugoj liniji Albanija je za slučaj
italo-jugoslavenskog sukoba važna, jer bi
dozvolila Talijanima da Jugoslaviju na-
padnu ne samo na sjeveru već i na jugu.
Još prije deset godina talijansko iskrea-
vanje u Draču smatralo bi se vrlo smje-
lim jer bi jugoslavenska armija brzo mo-
gla preći neutvrđenu Albaniju (zračna li-
nija jugoslavenske granice — Drač — iz-
nosi svega 90 kilometara) a danas bi Ju-
gosloveni bili zaustavljeni albanskim utvr-
djenjima na samoj granici, to naravno pod
pretpostavkom, da Albanci budu na tali-
janskoj strani, što je vjerojatno, pošto bi
oni pretpostavljali talijansku okupaciju
jugoslavenskoj.

Na kraju se članka izlažu uslovi pod
kojima bi Italija mogla pretvoriti Jadran
u »mare nostrum«: prvi uslov je zaposje-
danje ulaska u Jadransko More, a drugi,
da jugoslavenska flota ne bude nikad
moćni faktor. Ona je istina mala, ali iz

dalmatinske obale, koja je vrlo bogata
ostrvima, ona može mnogo da naškodi
Talijanima. Zbog Trsta i Rijeke, koji ne-
maju gotovo nikakve pozadine, Italija bi
željela da na mjesto jake Jugoslavije bu-
de jedna slaba Hrvatska, koja bi se nasla-
njala na Italiju.

MUSSOLINIJEVI SINOVI DOBILI SU NA POKLON DALMATINSKE IRENDENTISTIČKE MARAMICE

Fašistički list »Il Messagero«, Rim, do-
nosi u broju od 20. augusta ovu vjest iz
Mussolinijevog ljetovališta Riccione:

»Komandant mladih fašista iz Zadra,
koji logoruju u Riccionu u cilju vježbanja,
poklonio je Mussolinijevim sinovima Vito-
riu i Brunu, prilikom boravka u Riccionu,
maramice sa dalmatinskim grbom.«

Vitorie i Bruno Mussolini, nastavlja »Il
Messagero«, primili su sa zadovoljstvom
ove poklone i zadržali se u srdačnom raz-
govoru sa zadarskim fašistima, koji su pri-
redili odneshljene manifestacije Mussoli-
niju.

*

Ovo što javlja fašistički list vrlo je ka-
rakteristično, jer još jednom na demon-
strativni način vezuje Mussoliniju na ire-
dentistički protujugoslavenski pokret za
»oslobođenje« Dalmacije.

VOJAŠTVO POVZROČA NEPRECENLJIVO ŠKODO

Postojina, avgusta 1936. — (Agis). —
Številno vojaštvo, ki je prišlo v razne
kraje ob meji na manevre, pozroča ne-
prececnljivo škodo na polju. Posebno iz-
datna je škoda, ki jo bo utrpelo sadno
drevje, kljub temu, da sadje še ne do-
zoreva. Ob poteh in cestah, koder se
premikajo vojaške edinice, je vse veje-
vje polomljeno, pa tudi njive so vse po-
teptane, ker vojaštvo stika za dozore-
lim krompirjem. O škodi na travnikih,
pašnikih in v gozdu pa ni da bi govorili.
Vse pritožbe in prošnje našega ubo-
gega kmeta so zaman, zlasti ker voja-
štvo ostaja v posameznih krajih le po
nekaj tednov, potem pa nadaljuje svo-
jo ot.

(...)

DANSKI LIST PIŠE O SLAVENSTVU TRSTA I O PROGONU JUGOSLAVENA POD ITALIJOM

»Frederikshavn Avis«, danski list, od 4 augusta donosi članak u kome se veli:

Ponovno se rasplamtala borba za talijaniziranje u slavenskim pokrajinama. Trst je po izgledu talijanski grad, ali on ipak ima oko 60.000 Jugoslavena. Sve slavenske kulturne organizacije, listovi, škole, biblioteke — iščezle su prije više godina. Jedino utočište za slavenski jezik su crkve. Od februara mjeseca vodi se sada planska borba da se slavenski jezik izagna i iz crkava. U dijelu grada: Barkovlje, u kome živi tri hiljade Slovenaca i tri stotine Talijana, sada je postavljen jedan talijanski svećenik. U isto vrijeme policija je rasturila slovenačke crkveni kor i zabranila pjevanje slovenačkih psalma u crkvi. Zupljani su tada prešli u drugu crkvu u dijelu grada koji se zove: Rojan. Ali oni i tu nisu bili na miru. Jedna teroristička grupa ušla je u tu crkvu i tražila da se slovenačko bogoslužje obustavi. To se ponovilo nekoliko puta jedno za drugim, imalo je za posljedicu da je prefekt policije zabranio upotrebu slovenačkog jezika u svima crkvama u Trstu.

Sliku sv. Ćirila i Metoda i crkvenu zastavu uklonili iz crkve u Vodicama

Vodice, augusta 1936. Još mnogo prije rata, kada su naši ljudi polazili u Sjevernu Ameriku, bilo je tamo i mnogo naših mladića. Oni su se bili složili i nabrali 75 dolara te tim novcem kupili jednu lijepu crkvenu zastavu u narodnim bojama i jednu veliku sliku sv. Ćirila i Metoda. Ova zastava i ova slika bili su već davno trn u oku crkvenim i fašističkim vlastima, pa je ove dane dobio naš crkveni starješina službenu obavijest od prefektore, da se mora skinuti i zastava i ova slika. Tu obavijest je dobio i župnik. Mi smo morali dozvoliti da se slika i zastava skinu, a naš župnik je sahranio te stvari na tavan svoje kuće da čekaju bolje dane. — Čie

Statistika Trsta je pozabila 60.000 Slovencev

Po statistici, ki je bila napravljena letošnjega leta, šteje Trst 250.972 prebivalcev. Leta 1857 je Trst imel 104.000 prebivalcev. 1869 123.000, 1875 126.000, 1880 141.000, 1910 230.000, 1921 238.000, 1931 pa 249.000. Prirastek v zadnjem desetletju je torej zelo majhen.

Statistika zaznauje tudi, da šteje Trst 948 raznih gostiln, 1739 življskih trgovin na drobno. Karitas je razdelila v letu 1935 891.479 kosil oziroma večerij, kar dokazuje veliko število Tržakancv, ki se morajo hraniti na javne stroške. Novih hiš se je leta 1935 zgradilo 2081 s 6780 sobami.

Tramvaj je v tem letu prodal 22 milijonov 427.995 voznih listkov ter je transportiral 23.227.295 potnikov za 9.835.824 lir.

Po tej statistiki so vsi prebivalci Trsta in njegovih predmestij Italijani, po zanesljivem računu pa je Slovencev v Trstu še vedno 60.000.

LJUDSKO GIBANJE V TRSTU

	Trst	ostala pokrajina	skupaj
rojenih	300	146	446
umrlih	240	72	312
	+ 60	+ 74	+ 134
	Julij:		
rojenih	287	129	426
umrlih	233	36	319
	+ 54	+ 53	+ 107

V juniju in juliju se je torej prebivalstvo tržaške pokrajine zvečalo za 241 oseb. — (Agis).

„IMPERIJALNE“ PROGE TRŽAŠKEGA LLOYDA

Po novi uredbi pomorske plovlbe so bile Tržaškemu Lloyd pridržane vse proge »Azijopijiskom imperijem« in ostale zveze »Azijo, Afriko in Avstralijo onstran Sueškega prekopa.

Sedaj je vzpostavljena prea »imperialna« zveza, in sicer »Massauo«. Toda že po tej prvi resnično upeljani zvezi je Trst sam močno prizadet. Res je sicer, da gredo vse zveze »Massauo« pod imenom Tržaškega Lloyd, toda le vsaka druga ladja gre iz tržaške luke. Ostale pa gredo iz Genova. Tudi ladje, ki vzdržujejo zvezo med Genova in Massauo, so večje od ladij, ki vzdržujejo zvezo med Trstom in Massauo. Ladje iz Trsta se bodo na poti dotikale luke na Reki, v Benetkah in Brindistju ter po potrebi še Barija in Catanije. Ladje iz Genova pa bodo pristajale v Livornu, Napolju in Cataniji. Od vsega velikega načrta ima Trst dosedaj samo tri mesečne zveze »Massauo« in še te s skromnejšimi ladjami. Tržaški fašistični listi tolažijo čitatele s jensej, zlasti pa s veletrgovino »abesinsko kavo«. Toda v tem pogledu ne utegne biti vse v redu, kajti že 9. maja je dala fašistična vlada vsem italijanskim listom ukaz, da »se za sedaj ne smejo baviti s abesinsko kavo in s možnostjo njenega uvoza v Italijo«.

ČEHOSLOVAČKA ŠTAMPA PIŠE DA SE

ITALIJA GROZNIČAVO NAORUŽAVA

i utvrđuje na jugoslavenskoj granici

»Lidove Novine«, Brno, od 19 augusta, donose izvještaj svog dopisnika iz Beograda, označen inicijalima »V. K.« (V. Krihtelek), koji glasi:

»U onom dijelu Slovenije, koji je okupirala Italija, nastavljaju se vojni radovi, koji do krajnosti uznemiruju stanovništvo s one strane granice, jer je svakom jasno, da ta pripremanja imaju ofenzivan, a ne defanzivan karakter. Tamo se još davno radilo, ali su tek poslije svršetka velikih vojnih operacija u Abesiniji radovi dostigli takav opseg, u kakvom nikad ranije nisu bili vršeni. Sada se radi duž cijele talijansko-jugoslavenske granice, i tamo gdje ranije nije bilo utvrđjenja. Najveća se utvrđjenja grade kod Idrije i kod sv. Petra na Krašu, oko Snežnika kod sela Čabrana i Hruševja. Svi se putevi produžavaju sve do granice, a o njihovoj isključivoj strategijskoj svrsi svjedoči i to, što su utvrđeni i minirani.

U Ajdovščini kod Gorice dopremljena su 11 jula četiri vagona puna iperitovih bombi i tri vagona bombi sa nepoznatim gasom. U Čepovan stigla su 1. augusta dva vagona iperitovih bombi i dva vagona bombi sa suzavcem. Bombe su stavljen u sragališta, koja su specijalno za njih sagradjena. U Ajdovščini i u Čepovanu nalaze se aerodromi. Na planini Černi Vrh kod Zadloge počeli su Talijani da grade novi aerodrom, a drugi novi aerodrom sagradiće se kod Trnova. Uza samu granicu ima već osam velikih vojnih aerodroma kojima će se sada pridružiti novi.

Početkom augusta vršeni su u troglu Podbrdo, Bačke Doline i Postojna

veliki manevri, na kojima je artiljerija, koja je smještena na novoutvrđjenom Porezanu porušila sela Vojsko i Tribuš, koja su se morala prethodno evakuisati. U oblasti, u koju je stigla vojska radi manevra, upućeno je osim toga na stalnu službu novih 600 karabinjera.

Počelo je trasiranje pruge, koja će ići dolinom Soče od Tolmina do Kobarida. U Tolminu, gdje će stanica biti neposredno pored kasarne, grade se nova velika sragališta za ratni materijal, koji će odatle nova željeznica dopremati sve do Trbiža (Tarvizia).

U ITALIJI SE SPREMA ZA RAT NA JUGOSLOVENSKOJ GRANICI

Vijesti koje dolaze iz Julijske Krajin pokazuju da na granici, naročito iza svršetka abesinskog rata, fašistička vlada ubrzanim tempom naoružava granicu i to u čisto ofenzivnom smjeru. Vrš se fortifikacija, nagomilanje oružja, među kojemu gasne bombe, aerodrome, nove željezničke linije itd.

Ti vojnički radovi vrše se naročito oko Postojne, Ajdovščine, Idrije i Tolmina.

SVA ČEHOSLOVAČKA ŠTAMPA PIŠE, DA SE TALIJANI GROZNIČAVO UTVRĐUJU NA JUGOSLOVENSKOJ GRANICI

Poznati članak »Lidovih Novina« o radovima na utvrđjenjima i gradjenju puteva, pruge, vojnih magazina, aerodroma i kasarni u talijanskom dijelu Istre i Gorice prenose »Polednji Delnik«, Moravska Ostrava, »Našinec«, Olomouc, »Tagesbote«, Brno, »Večernji Češke Slovo«, Prag, od 19 augusta, zatim »Duh Času«, Moravska Ostrava i »Den«, Brno, od 20 augusta.

KAKOVI SU MUSSOLINJEVI PLANOVI PREMA JUGOSLAVIJI

»Hrvatski Glas«, Vinipek, Kanada, donosi uvodni članak krupnim slovima, pod gornjim naslovom, u kome kaže da je dobio pismo iz Londona sa slijedećom sadržinom: »Kada je Mussolini proglasio Abesiniju talijanskom kolonijom on je istovremeno javio da je to početak uskršavanja nekadanjeg rimskog carstva; engleske su novine pune vijesti o tome kako bi to novo carstvo prema planovima Mussolinijeve fašističke Italije izgledalo. U Italiji su izdane geografske karte koje pokazuju šta sve treba da udje u rimsko carstvo. Po tome planu to carstvo ima da pripadne slijedeće: Korzika i Tunis, koji danas pripadaju Francuskoj, Malta, Egipat, Sudan,

Palestina i Arabija, gdje danas ima glavnu riječ Engleska; Prednja Azija, koja pripada Kemalovoj Turskoj, veliki dio grčkih ostrva u Jonskom Moru, ali ono što je za nas najvažnije to je: Italiji treba da pripadne, po Mussolinijevom planu, Hrvatska do Karlovca, cio Gorski kotar, cijela Lika, Hrvatsko Primorje, svi hrvatski i dalmatinski otoci, cijela Dalmacija sa Dubrovnikom, Konavle i Boka Kotorska pa čak i Hercegovina i Crna Gora«.

List zaključuje članak tim da bi u tome slučaju naša država bila Abesinija broj 2, ali dodaje da smo mi ipak tvrd orah koji se neće moći tako lahko slomiti kao Abesinija.

NOVA VOJAŠKA VAS PRI TOLMINU

Kmetom oduzimaju polja brez odškodnine

Tolmin, 26 avgusta 1936. (Agis) Lepo poljubinsko polje, kjer so imeli kmetje iz Poljubinja svoje njive in travnike, so letos spremenili v »vojaško vas« all bolje rečeno v »vojaško utrdbo«. Kot je naš list že poročal, so nekaterim kmetom odvzeli vse polje, brez vsake odškodnine seveda. Na teh odvzetih kompleksih pa že vse poletje hitijo z mrzlično napetostjo zidati razne objekte. Že iz prejšnjih let so tu obsežna skladišča za municijo, sedaj pa poleg teh zidajo nova. Objekti bodo zelo razsežni, kajti dolgi so po 20, široki pa po 10 m. Prvotno so mislili ljudje, da zidajo samo zasilne barake za vojaštvo, ki je bilo napovedano v zelo velikem številu, sedaj pa se zde da ugotoviti, da je vse to namenjeno v druge svrhe.

Nekateri pravijo, da bodo namestili

v teh barakah in stavbah silno veliko vojaštva, baže kar tri divizije. Kmetom so obljubili, da bodo plačali odvzeto zemljišče čez dve leti. Silen vdarec je to za revnega tolimskega kmeta, ker je bilo ravno to polje v lepem žitu, katerega so mislili v kratkem času spraviti pod streho. A vojaštvo je to preprečilo. Niso dovolili na noben način, da bi kmetje poželi svoje žito in druge sadeže. Pomisliti je treba, da je to polje edino rodovitno polje okoliških vasi, saj je drugo vse v hribu. Tako pravijo, da je neka žena prav mlo prosila vojaške predstavnike, naj ji vendar dovolijo da požanje svojo njivico. Padla je celo na kolena in s solzami prosila naj bodo usmiljeni in pravični. Toda vojaški predstavniki, ki je niso razumeli, so ji dali eno liro, misleč da prosi vbogalme.

Boj za imperijalistični promet še vedno na višku

V Abesiniji trajajo še vedno boji in skoro polovica dežele ni še osvojena, v Italiji pa traja medtem neizprosni boj med raznim pomorskim mestu za prvenstvo pri prometu z novim imperijem. Mussolini sam je ponovno javno izjavil, da je ta imperijalistična naloga pridržana Trstu. Toda vse to ne ovira, da ne bi Napoli, Genova in Benetke skušali odnesti glavni del pri tem prometu. Prvotno so v tem boju uveljavljali razne zgodovinske, geografske, da celo čisto umetniške in sentimentalne argumente. Sedaj pa so prišla ta mesta na dan s konkretnimi gospodarskim zahtevami. Tako zahteva Napoli izredne tarifne privilegije za svojo luku, in sicer toliko pri blagovnom kolikor pri osebnem prometu. Pri tem pa ne gre morda zato, da bi se drugod tarife nekoliko zvišale, ali podobno, temveć za znižanje tarif v napolski luki pod lastnimi stroški. Diferenca

naj bi se krila iz celotne državne blagajne. Gre torej za pravo privilegovanje Napolja na škodu vse Italije.

Genova je nekoliko skromnija. Ona si rezervira zase glavni del pri prometu z Abesinijom, dočim bi bila volja prepuštiti Napoliju promet s neposredno severno afričko obaljo. Benetke naj bi zalagale s surovinami iz Afrike industrijsko luku v Margheri, Trst in Reka pa naj bi zalagali s temi produkti Srednjo Evropu in Balkan.

Tržaško fašistično glasilo »Il Popolo di Trieste«, ki beleži vse te zahteve Napolja in Genova, priznava, da je ta boj pravi boj za medvejo kožu, kajti promet s imperijem bo šle prišel. Vendar zveni v njegovem pisanju skrajni pesimizem, ki pričakuje samo od časa, da bo morda res prinesel dela in zaslužka za vse. Manj sigurna so njegova pričakovanja o korporativni ureditvi prometnih vprašanj.

ODLAZAK VOJNIKA IZ VODICA

Vodice, augusta 1936. Od kako je u naše selo dovedena električna žica, a s njom i vojnički telefon, ovo je bilo sve skupa smješteno u jednu kuću Porapat Grge. Njemu su plaćali mjesečno 30 lira stanarine. Ovu električnu žicu i

ovaj telefon čuvalo je 7 vojnika koji su dobivali smjenu iz Podgrada, ali polovicom ovog mjeseca ovi su vojnici nenadano otišli, a telefon i električni vod otkopčali i po nalogu viših vojnih vlasti kuću zapečatili.

26. augusta 1894.

NAŠA SLOGA

Poučni, gospodarski i politički list

Pred 50 godina

Od sada unapred ćemo redovno u svakom broju donasiti izvratke iz »Naše Sloge« pred pedeset godina. To će zanimati, nadamo se, i mlađe i starije. Starije radi toga što će im osviežiti mnoge uspomene, a mlađe radi toga što će iz toga doznati gdje koji detalj naše novije povijesti, a naročito će imati prilike da upoznaju duh koji je vladao među našim narodom u Istri toga doba i među našim ljudima koji su taj naš narod vodili. Izvatke donasamo u pravopisu toga doba bez izmjena. Op. ur.

*

JURINA I FRANINA

Franina: Jure moj neki dan biš bli malo fali pomislel, da Vološćaki nete dat niš va tikvicu sv. Roka.

Jurina: Čul sam, da su spravili lepe bečih al ti neznaš zač?

Franina: Ča, da jih je koleri strah?

Jurina: Namor je i tega nekoličko, ma najviše je da su pokazali složni. I još bi oni puno tega mogli storit, da su vavek onako složni.

Franina: Ja ja Jure, prez »Slogie« ni niš ni na Voloskem.

*

Iz Puljšćine mjeseca kolovoza. Nedavno prošao sam komad Puljšćine. Dodjem i na Baljšćinu (Valle). U trih selih ove župe, u Kermedi, Golašu i Čubanih — odaljenih po jedan sat od Bal, živi hrvatski narod posve zapušćen i zanemaren, bez svećenika i učitelja. Neima sirota tko bi ga u materinskom jeziku podučio niti istine sv. vjere a kamo li, da bi mu tko što o školi pripovijedao.

Presvj. porečki biskup odgovara po-božnikom, koji dolaze prositi svećenika, da jih neima a u Balah vrši službu učitelja svećenik, kao da neima dosta talijanskih učiteljah! Čudno nam je takodjer što presvj. biskup drži u Balah dva svećenika od kojih nepozna nijedan jezika izvanjskog puka.

Čujemo da je g. vitez i kapetan vrlo uplivna osoba pak bi kao takav morao se zauzeti i za prosvjetu povjerenja mu puka. Ovdje ga bar u tom nitko nepriječl, ako ne možda njegovi prijatelji Talijani samo da kmet u neznanstvu ostane.

*

Česka mladež na Jugu. U slovenskih časopisih čitamo veselu vijest, kako se spravljaju česki mladići, da stupe u nekoja sjemeništa u Kranjskoj, štajerskoj i Gorici. Poznato nam je da već prošle godine stupilo više českih bogoslova u bečko i gradačko sjemenište a evo sada će jih više doći i u slovenske pokrajine. Suvise doznajemo, da su na jur nekoji česi utekli presvj. gg. biskupom u Trstu i Poreču molbom ili upitom, nebi li se jih primilo u centralno sjemenište za rečene dvije biskupije. Mi sudimo, da je to upravo providnost božja, koja nam nudja onako vrijednu, marljivu, čestitu i pobožnu mladež kao što je česka.

*

Kolera u Istri. Počast ta hara najgore u Izoli, gdje je oboljelo prekjucher 11 a jučer 15 osobah. Osim toga pojavila se kolera u Valmovažu (občina Buzet). U Sočergi i Plominju je popustila; u Rovinju pojavio se jedan slučaj.

I PETRA KRUŽIČA SU PREKRSTILI

Čitamo u dnevnoj štampi slijedeću vijest: »Naš književnik Viktor Car Emin radi sada na romanu o kliškom junaku Petru Kružiču, koji je sagradio poznate tratske stube u Sušaku, i koji je branio našu obalu od tujdinske najezde. Ovo će biti prvi naš roman o Petru Kružiču«.

U isto vrijeme čitamo u zadarskom »San Marco« jedan članak, tobože histryjski, nekog Angela de Benvenuti u kojem spomene i Kružiča, ali ga zove »Pietro Croscchio, eroico difensore di Olissae«.

O Petru Kružiču, uskočkom kapetanu Klisa i Lupoglave u Istri, pisao je Marko Perojević u izdanjima Matice Hrvatske, a sada, eto, naš Car-Emin piše roman. Kada već fašistima nije bilo dosta da italijaniziraju naša imena u Julijskoj Krajini, počeli su da prekrštavaju i naše nekadanje Uskoke. To je i neozbiljno i glupo, ali ćemo sigurno dočekati i to da će »San Marco« napasti Viktor Car-Emina, kada izadje taj roman, jer će Car-Emin sigurno Kružiča prikazati onakvim kakav je uistinu bio.

»San Marco« vrvi obično glupostima, ali da će se upuštati u prekrštavanje Uskoka, to nismo mogli da mislimo. Bilo bi pametnije da svoga Krekicha prekrsti u Croscchio i Suvicha u Suvicchio, nego što se upušta u uskočka posla.

GLASOVI TALIJANSKE ANTIFAŠISTIČKE ŠTAMPE

MRŽNJA PROTV VATIKANA U JULIJSKOJ KRAJINI

Il Nuovo Avanti. — Katolički svećenici iz raznih podunavskih zemalja, pri povratku s puta kroz Julijsku Krajinu, donijeli su alarmirajuće vijesti o duševnom stanju katoličkih Slovenaca i Hrvata prema Svetoj Stolici.

Stanovništvo Julijske Krajine bilo je nekada poznato po svojoj posebnoj privrženosti Crkvi. To stanovništvo je sada u očajnim duševnom stanju i najoštrije kritizira crkvenu hijerarhiju Vatikana radi njihova pristanka za izbacivanje slovenskog i hrvatskog jezika iz crkava pokrajine.

Katolički krugovi Julijske Krajine su uzalud upozoravali Vatikan na to opasno stanje duhova katoličkog slovenskog pučanstva, kao što su ostali bez ikakva odgovora bezbrojni izvještaji lokalnog svećenstva Svetoj Stolici i papirno, a bez odgovora je ostao i jedan oštar memorandum tršćanskih vjernika poslan Vatikanu.

PROGONI U JULIJSKOJ KRAJINI

L' Informateur italien — Policija je izvršila premetačinu u stanu slovenskog književnika Franceta Bevka, jednog od najpoznatijih slovenskih književnika. G. France Bevk, koji je član PEN kluba je već 1926 god. bio osuđen na 4 mjeseca zatvora radi toga što je bio glavni urednik jednog šaljivog slovenskog lista koji je tada bio dozvoljen. Iza toga je bio stavljen pod specijalnu policijsku pasku i malo vremena iza toga je bio konfiniran na otoku Ventotene, odakle se vratio pred nekoliko mjeseci.

FAŠISTIČKE VOJNIČKE PRIPREME U JULIJSKOJ KRAJINI

Guistizia e Libertà. — 11 jula su prispjela u Ajdovščinu kod Gorice 4 vagona bombi napunjenih iperitom i tri vagona drugih bombi napunjenih nepoznatim plinom. Osim toga su iz Gorice 1 augusta dopremljena 2 vagona bombi s iperitom i 2 vagona suznih bombi u Čepovan. Sve te bombe su spremjene u posebna skladišta. Treba napomenuti da se u Ajdovšćini i Čepovanu nalaze rezervni aerodromi.

DOPISNICE U JUGO- SLOVENSKIM BOJAMA

L' Informateur italien — Javljuju nam iz Gorice da je tamo policija uhvatila u jednoj katoličkoj papirnici dopisnice, jer je na tim kartama boja neba, snijega i krovova na kućama sličila jugoslovenskoj zastavi. Poslovodja papirnice je stavljen pod policijski nadzor i dobio je strogi ukor.

TALIJANI NA FRONTU

Avanti — O talijanskim drugovima na frontu govori sva španjolska štampa. — Njihov doprinos je zaista velik i herojski. Svi to priznaju i cijene. Jedna talijanska kolona je u pripremi i borit će se zajedno sa milicijom.

MUSSOLINI I HITLER U ŠPANIJI

Guistizia e Libertà — Svi francuski i engleski napori za neutralnost u Španiji ne postizavaju svoje svrhe. I Hitler i Mussolini nastavljaju sa pomaganjem ustaša. Ne samo to, već oni hoće da steknu zasluge sprečavanjem poraza pobunjenika. Oni očekuju velike geste od generala Franca i Mole, i ne namjeravaju da ih ostave sve dok ne budu sigurni, da su Moia i Franco izgubili bitku. Za sada se mogu Mussolini i Hitler nadati i mogu korigirati prirodni razvoj događaja svojim sve aktivnijim mješanjem u španjolski građanski rat.

Treba žaliti one koji još goje neke iluzije iz takvih žalostnih iskustava. Fašizmi ne napuštaju događaje, koji bi mogli koristiti njihovim interesima za ljubav sporazuma i međunarodnog mira.

BORBA SE NASTAVLJA

Il Grido del Popolo — S one strane Pirineja borba traje i dalje. To je borba demokratije protiv fašizma, borba slobode protiv nasilja, borba napretka i civilizacije protiv ropstva i barbarstva; borba mira protiv rata.

Narodne mase Španije ne bore se samo za sebe; one se bore za narodne mase svih zemalja. Te mase su u prvoj liniji na frontu te borbe pune žrtava i heroizma, za mir i slobodu u svim zemljama.

SLOVENSKA PESEM — POVOD ZA KONFINACIJU

„Giovani combattenti“ pretepeni in konfinirani zaradi slovenskih pesmi in letakov

Kanal, avgusta 1936. (Agis) Ob letošnjem vojaškom naboru, ki se je vršil v juniju, se je zbralo več mladeničev v kanalski gostilni »pri Bolterju«, kjer so peeli slovenske pesmi. Nekaj dni nato pa je bilo aretiranih več fantov iz Kanala in bližnjih vasi. Na njihovih domovih pa tudi drugod, so izvršili stroge preiskave. Oblasti so z ljudmi surovo postopale in izvajale teror tako, da je v Kanalu vladalo nekaj dni pravo obsedenostanje. Aretirane mladeniče so odpotali v goriške zapore, kjer so jih dolgo časa zasiljevali, silili iz njih priznanja, jih pretepali in mučili. Obdolžili so jih tudi razširjanja letakov, na katerih so bili verzi neke irendentističke pesmi. Po dvomesečni preiskavi sta bila dva obsodjena v konfinacijo, in sicer dvajsetletni Karel Jermol, iz Avč nad Kanalom na tri leta, enaindvajsetletni Valenčič I. iz Morskega pri Kanalu pa na dve leti; tretji, 24-letni Žagar Joško, sin gostil-

ničarke v Kanalu in jugoslovanski državljan, je bil izgnan čez mejo, ostali aretiranci so bili izpušteni. Obenem je policijska oblast odvzela koncesijo Jermolu iz Avč, Žagarjevi materi v Kanalu in gostilni Bolter, kjer so fantje prepevali slovenske pesmi. Pripomniti je še, da so bili vsi aretirani mladeniči člani organizacije »Giovani combattenti«. Vse to postopanje policijske oblasti je domačine v Kanalu kot tudi v okolških vaseh silno razburilo, zlasti pa krivična obsodba obeh konfiniranih mladeničev, ki sta že v preiskovalnem zaporu samem dovolj pretrpela. Očevidec pripoveduje, da je bil Jermol v zaporih ves črn od udarcev, pa tudi ostalim niso prizanašali. Oni trije, ki so prišli domov, bi lahko, če bi smeli, marsikaj povedali o načinu postopanja in mučenja naših ljudi v goriških zaporih, a o tem ne smejo govoriti, če se hočejo izogniti ponovnim strahotnim mukam.

Floridan Mate iz Dana uhapšen,

jer nije vjerovao, da se je Brajković Ivan sam ubio

Dane, augusta 1936. — Ubijstvo koje je izvršeno nad našim seljakom Brajković Ivanom, koji je bio iz zasjede ubijen drugi dan Uskrsa, još do danas nije rasvijetljeno. Vlasti su istina onako na oko povele istragu među osumnjičenima, a možemo sa sigurnošću reći da je naša sumnja potpunoma opravdana da su ga ubili fašisti iz Račjevasi. Oni su zato bili i saslušani od karabinjera u Lanišću i Buzetu, ali pošto su oni fašisti a mi Hrvati, njima se ne može a niti smije ništa dogoditi, dočim s nama se može raditi što se hoće, i tako je ova istraga skrenula sa pravog puta, i sada nam je sa strane karabinjera rečeno da se je pok. Brajković

sam ubio. Ova njihova laž jest samo zato da se sakrije pravi ubojica. Nas je to silno iznenadilo tim više jer znamo da su mu baš oni koji su spomenutog dana bili s njim u Vodicama više puta grozili da će ga ubiti jer da je Hrvat.

Kada su izjavili karabinjeri da se je Brajković ubio sam, odgovorio im je jedan naš seljak imenom Floridan Mate zvan Ciribinov da je to laž da se je on sam ubio. On da je ubijen od fašista. Zbog ovih riječi se brigadir razbjesnio i uhapsio Floridana, jer da ove njegove riječi uznemiruju narod. Bio je odveden najprije u Lanišće, a potom u Buzet, gdje se još i danas nalazi u zatvoru. — Čiē

Simčić Ivan iz Škalnice ponovno uhapšen

radi odlaska u Jugoslaviju bez putnice

Škalnica, augusta 1936. — Svojedobno smo vam javili kako se iz emigracije vratio jedan naš mladić imenom Simčić Ivan i da je odmah na povratku u naše selo bio uhapšen i odveden u Rijeku na kvesturu i tamo bio

zadržan 9 dana u zatvoru i nakon ovog pušten kući. Međutim je 26 prošlog mjeseca bio ponovno uhapšen i odveden, a do danas ne znamo kamo ni kuda.

Graničar

Skerlju Ivanu iz Lupoglave zaplijenili kravu za sudbene troškove

Kod kuće ostala žena sa petero djece

Lupoglav, augusta 1936. — Prošli put smo vam javili, kako je 15 jula bio osuđen na 6 mj. zatvora Skerlj Ivan. To našim vlastima nije bilo dosta, već su mu za sudbene troškove zaplijenili i prodali jednu kravu i jednog magarca, a kako se izrazio brigadir karabinjera koji je ovaj zapljeni pristupovao — prodati će mu se i imanje zbog podmljenja troškova izdržavanja u zatvoru. Moramo napomenuti da je za Skerlja

bila ova krava jedini spas, jer je sa mlijekom hranio petero male djece. Žena Skerlja se doduše ovom postupku opirala, ali bez ikakvog uspjeha, a kako sirota nema i nije imala u kući ni prebježene pare, nije mogla ovo da spriječiti, i za svotu od 135 lira, što su iznašali sudbeni troškovi, prodana joj je krava i magarac i time potpunoma upropašćena ova sirota žena sa pet svoje male djece. — Čiē

Številne aretacije v Gorici in okolici

Gorica, avgusta 1936. (Agis) V goriški okolici je policija izvedla stroge preiskave in številne aretacije. Samo v Mirnu je bilo aretiranih nad 20 oseb, še več v sosednjem Štandrežu, v Prvačini, Dorenbergu in drugih vaseh v bližini in daljnji goriški okolici. Vsi aretiranci so bili odvedeni v goriške zapore, in sicer približno 80 po številu. Tu so jih organi kvesturu zasiljevali, silili iz njih prizna-

nja, vendar o kakem uspehu ni govora. Vsak aretiranec je bil zasiljevan po več dni, bil pod strogim nadzorstvom, poleg tega pa deležen tudi drugih muk, ki se jih poslužuje ob takih prilikah fašistična policija. Vse to postopanje se je vršilo baže zaradi napada na nekoga letalskega častnika, ki je bil izvršen neke noči v bližini mirenskega letališča.

U oktobru će se održati proces na Rijeci

protiv uhapšenica iz Vrbova

Vrbovo, augusta 1936. O hapšenju koje je izvršeno u mjesecu aprilu nad našim ljudima, i koji su bili odvedeni u riječki zatvor doznajemo da će se proces protiv njih održati u mjesecu okto-

bru. Među ovim uhapšenima nalaze se braća Andrija i Josip Štenberger, Vrbec Anton, Štenberger Franjo i Baša Ivan. Rasprava će se vršiti u riječkom tribunalu. — Čiē

NAČRT ZA PODALJŠANJE SOŠKE ŽELEZNICE

Gorica, avgusta 1936. — (Agis). — Že stara avstro-ogrška monarhija se je bavila s mislijo in načrti za podaljšanje soške železnice od Sv. Lucije čez Predil do Trbiža, ki pa menda radi bližnje italijanske meje in zaradi velikih terenskih ovir ni prišla do realizacije. Italijanska vlada pa se je v zadnjem času spet intenzivno začela baviti s tem načrtom, zlasti pa sedaj, ko je predviđen elektrifikacijski pogon vseh železnica pri nas in je s tem izpeljava mnogo olajšana. Za enkrat nameravajo progo podaljšati mimo Tolmina do Kobari- da, kjer bi imela železniška proga zvezdo z obstojećo ozkotirno železnico Kobari-Čedad, šele nato pa nadaljevanje do Trbiža. Vendar bi bila ta trasa zvezana z velikimi denarnimi žrtvami za-

radi terenskih neugodnosti, ker je ponekod dolina reke Soče, po kateri bi tekel večji del te proge komaj toliko široka, da je poleg globoke a ozke rečne struge prostora le še za cesto. V Tolminu bi železniška postaja stala v bližini vojašnice, in sicer ob finančni kasarni. Z izvedbo tega načrta bi bila končno zvezana vsa Soška dolina, ki je od obeh strani zaprta od gorskih grebenov in brez vsakih prometnih zvez. Na ta način bi se promet po dolini pospešil in oživil. Ne smemo pa pozabiti, da bi bilo z izvedbo tega načrta zelo olajšano utrjevalno delo na obeh bregovih Sočine struge, ker bi železnica tekla nekako vzporedno z današnjo italijansko vzhodno mejo, torej ob jugoslovanski, in po nekod tik za njo.

NAŠA KULTURNA KRONIKA

KNJIGA POP LUKE KIRCA

Pop Luka Kirac

Pop Luka Kirac je posvetio trideset godina radu na povijesti Istre. Za svoga života je napisao tu knjigu pod naslovom »Crnice iz istarske povijesti«, i ostavio svome nećaku dr. Petru Kircu (mladjem) da iza njegove smrti tu knjigu izda. Rukopis su pregledali neki stručnjaci i izjavili su se povoljno o njoj, a naročito o poglavlju u kojem je obradjena glagolica u Istri.

Ako imamo na umu da povijest Istre nije još na našem jeziku napisana, osim one Gruberove, koja je više povijest grofova i plemstva istarskog nego Istre, tada će ova knjiga pok. pop Luke dobro doći svima koji se zanimaju za Istru.

Čujemo da će dr. Petar Kirac izdati kroz kratko vrijeme tu knjigu. Time će se odužiti uspomeni pop Lukinoj, a nama i našoj stvari će tom knjigom koristiti, pa se nadamo da će se naši ljudi na nju pretplatiti, i time omogućiti čim brže izlaženje.

»BISKUP DOBRILA U ISTARSKOM SABORU«

U zagrebačkoj »Hrvatskoj Straži« piše u podlistku oduži prikaz rada biskupa Dobrile g. Nikola Zic. Taj prikaz je počeo da izlazi u nedjelju 23 o. mj. pod gornjim naslovom.

PJESMA ANTE DUKIĆA »ONA« NA SLOVAČKOM

Kulturni i kritički tjednik »Nezavislost« koji izlazi u Njiri, donio je u svom broju od 6 VIII pjesmu Ante Dukića »Ona« iz njegove zbirke »Od osveta do sutona«. Pjesmu je preveo poznati prevodilac iz naše književnosti, prof. dr. Vojtjeh Mjerka, koji je već preveo više Dukićevih pjesama i aforizama iz njegovih »Pogleda na život i svijet«, te roman »Iz dnevnika jednog magarca«.

Saradnicima „Jadranskog koledara“

Kao što je bilo već objavljeno, i ove godine će izaći »Jadranski koledar«. Mnoge dosadnje saradnike smo i posebnim dopisima zamolili za saradnju, a one koji još nisu primili posebnog poziva molimo da nam isto tako pošalju svoje priloge. Uz dosadanje redovite saradnike molimo i sve ostale emigrante koji bi htjeli da saraduju u koledaru, da nam svoje priloge pošalju najdalje do polovice septembra.

Ti prilogi mogu biti iz oblasti lijepe književnosti (novele, pjesme) kao i naučni prilogi našoj općoj kulturi. Članci mogu biti kulturno historijski, opće historijski, ideološki (emigracija, narodne manjine itd.). Sve ono što doprinosi upoznavanju našeg naroda i naše zemlje pod Italijom kao i sve ono što može da doprinese pročišćavanju nekih pojmovi (političkih uopće, emigrantskih, kulturnih itd.) može da uđe u koledar. Ujedno pozivamo i ove godine našu omladinu da pošalje svoj prilog. Ako tih priloga bude dovoljno, i ako budu dobri, uredit ćemo i ove godine posebni omladinski dio. U protivnom slučaju ćemo bolje priloge štampati u općem dijelu.

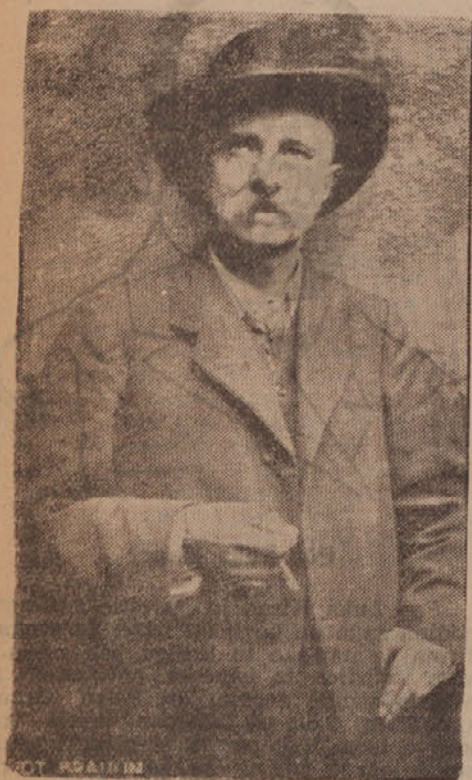
Svi i ilozli neka budu kratki, jer stojimo na stanovištu da čim više saradnika, čim više priloga i čim boljih i raznovrsnijih.

Srpskohrvatski prilozil neka se šalju na Uredništvo »Jadranskog koledara«, Zagreb, Masarykova 28a, II, a slovenski na Uredništvo »Istres«, Ljubljana, Erjavčeva 4a.

ARIBERTO SMAREGLIA PONOVNO NAGLAŠAVA SLAVENSTVO KOMPOZITORA

ANTONIA SMAREGLIE

DRUGO IZDANJE KNJIGE »VITA ED ARTE DI ANTONIO SMAREGLIA«

Antonio Smareglia

Ko je Antonio Smareglia - znade svaki kulturni Istranin, a pogotovo svako ko se bavi muzikom. To je ime jednog kompozitora, koji je ostavio iza sebe djela od vrlo velike vrijednosti. Mnoge njegove opere doživjele su velike uspjehe na velikim talijanskim pozornicama, a i po ostalim evropskim pozornicama. O njemu su odlični historičari muzike izrekli laskav sud. Za čudo njegova djela ipak u novije vrijeme u Italiji ne daju. On je u neku ruku skinut s repertoara. Ima tome više razloga. Među ostalim tu su i čisto umjetnički razlozi: Smareglina djela se razlikuju po svojoj strukturi i tendencijama od svega ostaloga što je stvoreno u talijanskom lirskom teatru. To je ne samo druga škola i upliv (Wagner je i danas stran i ne-shvatljiv Italiji, a Wagner je Smareglina škola), nego i sadržajnost i duh muzike. A ima i političkih razloga. Sve je to jedan kompleks, koji poštovaatelji Smareglie izražavaju sa dvije riječi: »Il caso Smareglia« — »Slučaj Smareglie«. O tom nepriznavanju jednog umjetnika, koji je bio upravo genijalan kao stvaralac, pisalo se mnogo po talijanskim novinama i revijama, a štampane su o tome i knjige. Sinovi Antonia Smareglie Mario i Ariberto izdali su o tome svaki po jednu knjigu. Ona Ariberta Smareglie naročito je interesantna.

Ariberto Smareglia živi već nekoliko godina kao politički emigrant u Švicarskoj. On je po zanimanju novinar. Po uvjerenju je socijalista. U roditeljskoj je kući odgojen talijanski, naš jezik je počeo učiti u svojoj četrdesetoj godini, kad se vratio iz Rusije, gdje je bio zarobljen za vrijeme rata. Apolutno odan svom ocu, Ariberto je vodio za svog oca ogorčenu borbu za priznanje njegove vrijednosti i pozna slučaj svog oca najintimnije i u detalje. Po smrti kompozitora Smareglie Ariberto je to sve napisao u knjigu, koja je izašla 1932 u izdanju Artura Salvioni et Co Belinzona (Švicarska) pod naslovom »Vita ed arte di Antonio Smareglia«.

Kad je ta knjiga 1932 bila izašla mi smo o njoj opširno referirali. Učinili smo to s jednog naročito razloga. U toj je knjizi Ariberto Smareglia kao neku crvenu nit provukao kroz čitav život i rad svog oca njegovo slavensko porijeklo, slavenski karakter i slavenski stvaralački duh. U toj knjizi ima vrlo mnogo tih detalja, da bi se sve to isplatilo reproducirati u jednoj naročitoj brošuri, da se kao dokument očuva što trajnije i vidnije. Sin nam jednostavno nudi svog oca velikog kompozitora, i dokazuje nam kako mi imamo više prava na njega nego Talijani, ma da je za Talijane stvarao i ma da je njihov jezik govorio. Znali smo uvijek da je majka Antonia Smareglie bila Hrvatica, ali Ariberto Smareglia ide i dalje i pokušava da dokaže, da je i po ocu Antonio Smareglia slavenskog porijekla.

Već u prvom dijelu biografije, tamo gdje govori o rođenju i porijeklu svog oca Ariberto iznosi interesantne tvrdnje. On nastoji da potraži u daljoj prošlosti svoje pretke i konstatuje, da je djed njegovog oca došao kao tkalac u Vodnjani kod Pule iz Karnije. Ima doduše u Italiji oko Vicence imena Smerigli, ali ni ti Smerigli ne bi morali biti talijanskog porijekla, nego je to, kaže »jedna egzotična grana slučajno zalutala u talijansku šumu«. Ariberto Smareglia kuša da korijenom prezimena Smareglia, koji je slavenski »smar« — »smr« dokaže, da to prezime nije talijansko, nego da ima »čistu slavensku etimološku derivaciju«. On kaže da su se Smareglie doselili u Karniju po svoj prilici iz slavenskih predjela, jer je u prošlosti slavenska infiltracija u onim krajevima

bila jaka, pa i sada su tamo slavni sačuvali svoju etničku samostalnu fizionomiju. A prezime Smareglia, kaže Ariberto, i ima simptomatičnu analogiju i s nekim vrlo uobičajenim češkim prezimenima.

Smareglia Antonio se rodio u Puli 1854. Njegov otac Franjo, koji je govorio talijanski oženio se Julijom Stiglic, kćerkom mornara Jakova Stiglic iz Ike kod Lovranne. Ariberto Smareglia kaže: »Julija Stiglic bila je žena neobične duše i tijela, iako jednostavna pučanka, snabdjevena vanrednom moralnom i fizičkom energijom kakvu posjeduju samo Hrvati u Istri. Osjećajna, dobra i budna čuvarica kuće puna požrtvovnosti. Ona je naročito voljela svog prvog sira, kojeg je zvala Tonči i Tončele, hrvatskim imenom od milja za Antun. Kad je došla u Pulu nije ni znala slavenstvo kompozitora Antonia Smareglie špalta 2.

Na nekoliko mjesta u svojoj interesantnoj i iskrenoj knjizi Ariberto naglasuje ne samo slavensko porijeklo, nego i slavensko osjećanje svog oca, njegovu slavensku duševnu strukturu, dispozicije i tendencije. Bilo bi preopširno, i ne bi stalo u okvir jednog novinskog članka, kad bismo sva ta mjesta htjeli citirati, ali citirat ćemo ipak nekoja. Na strani 32 Ariberto na pr. kaže:

»Od majke Hrvaticе on je nesumnjivo naslijedio temeljno i osnovno u svojoj ličnosti. Njegov genij ima karakterističnu masivnu strukturu slavensku, u izvjesnom je smislu zaokružen, jednosmjernan radi svoje intimne koncentracije. To dokazuje uspon njegove realizirane umjetnosti, u progresivnoj liniji, ali njegova je umjetnost uvijek disciplinovana kriterijem estetičke, i toj je stalnoj liniji ostao vjeran do smrti. On je sam bio intimno ponosan svojim slavenskim porijeklom, tako, da se jednom, za probe opere »Abisso« poslije drugog čina, nagnuo k meni i ispovjedio mi se: »Samo slavenska duša mogla mi je diktirati ovu muziku«. Puerilno je kad talijanska kritika pridaje njegovoj muzici latinski karakter, dok u toj muzici naprotiv dominiraju dubina i melankolija izražaja karakteristične za slavensku muziku i slavenski temperament. Dovoljno je da se čuje prva scena Djske, Marijele i Anzelma u prvom činu »Abissa«, pa da se osjeti precizna vibracija i derivacija jedne slavenske duše. A i njegova praktična vizija života bila je simplistička, primitivna, bez žitkosti i plastičnosti. Smareglia, kao i narod primitivan i nabujao od energija fizičkih i duševnih, kojem je pripadala njegova majka, pristupio je realnom životu s idealističkim nasrtom, ne obuzdanim i ne deformiranim stoljetnim iskustvom starih i rafiniranih civilizacija«.

»Dok su veliki Talijani, kao Verdi, Bellini, Donizetti, u ekspresivnim kvalitetama ekstenzivni kod Smareglie ta je toplina uvijek »intenzivna«, što je karakteristično za slavensku muziku. Dosta je da se čuje prvi čin »Abissa«, pa da se negira Smareglie svaki identitet ekspresije s talijanskom muzikom. U toj operi melankolični fatalizam Djske i spoljašna veselost Marijele pravi su izražaj slavenske duše. Ali i sva ostala njegova produkcija ima duboku ekspresivnost, koja nema veze sa savremenom talijanskom muzikom. Narodnost Antonija Smareglie gubi se u jeziku muzike, u toj umjetnosti svijlu naroda, ali ako bismo htjeli da njegovu ličnost metnemo u granice jedne nacije moramo zaključiti, da on pripada slavenskom narodu po intimnom sadržaju svoje umjetnosti...«

Sve to, a i mnoge druge slične stvari, koje je Ariberto napisao u knjizi o svom

ocu, kad je ta knjiga izašla u svom prvom izdanju izazvalo je ogorčenje na talijanskoj strani. Naši članci i pisanje zagrebačkih »Novosti« o knjizi Ariberta Smareglie revoltirali su tršćansku fašističku štampu i razvila se ogorčena kampanja protiv pisca knjige i tendencije te knjige. Kampanju je vodio »Il Popolo di Trieste«, u kojemu su pisali razni ljudi, koji su se smatrali pozvanima da brane Antonia Smareglia pred — njegovim sinom. Javili su se bili čak i nekoji rođaci Antonia Smareglie, a naročito je oštar bio dr. Aldo Smareglia, nećak kompozitora. Drugi sin Antonia Smareglie — Mario, koji je živio u Italiji i koji je bio upisan u fašističku stranku, bio je prisiljen takodjer da nešto kaže — u obranu oca pred bratom Aribertom.... (Mario, koji je mnogo stradao, a to je stradanje bilo u vezi s očevom tragedijom, svršio je malo zatim — samoubijstvom.).

Čitava ta fašistička kampanja povodom knjige o Antoniju Smareglia imala je za rezultat još veću upornost stava Ariberta Smareglie. Ništa ga to nije smelo, svi ti napadaji, invective i prostote, koje su upućene na njegovu adresu. Naprotiv: on svoju knjigu izdaje ponovno, u drugom izdanju, popravljajući je i upotpunjujući i dodaje joj jedan predgovor, u kojemu odbija sve napadaje sa fašističke strane na jedan majstorski način.

Drugo izdanje knjige »Vita ed arte di Antonio Smareglia« izašlo je u Belinzoni (1936) kod izdavača Artura Salvioni et Co.

U predgovoru drugog izdanja Ariberto Smareglia govori ponovno o slavenstvu svog oca i odbija prigovore, koji mu se čine, pa kaže:

»Isticanje hrvatske narodnosti njegove majke Istranke za mene je, kao biografa i sina, stvar ponosa iz dva razloga: jer odgovara istini upravo biološkoj, koju nisam mogao zatajiti, a što ne bih nikada učinio, a i zato, jer samo s tim razjašnjenjem može da se baci svjetlo sigurne i integralne procjene na njegovu umjetnost, da bi ta umjetnost mogla da zasja u svojoj punoj univerzalnoj vrijednosti«.

A zatim Ariberto Smareglia kaže, da bi ovakvo tretiranje od strane Tršćana prema svim ljudima od imena, koji se smatraju Talijanima moglo imati teške posljedice. Pisac misli, da bi se u tom slučaju Italija morala odreći mnogih svojih ljudi, koji nisu porjeklom Talijani, a tih ima mnogo u Julijskoj Krajini. Na duhovit način Ariberto Smareglia upoređuje:

»Nacionalna borba između Talijana i Slavena, koja se je vodila u Trstu prije rata, ima nesumnjivo svoju historijsku stranu i slavni epizoda, ali zato nije lišena niti zabavnih i šaljivih epizoda. Bilo je dovoljno, naprimjer, da se pojavi ploča brijačnice sa slovenskim imenom, pa da se lice mnogih građana naoblači. A kad uzmemo, da je umjetnik kova Antonia Smareglie nešto više nego jedan brijač, možemo dobro da shvatimo uzbuđenje, koju su provocirale moje tvrdnje o simpatiji za Slavena, pa čak i istokrvnost s Hrvatima Julijske Krajine. Ali Hrvate Julijske Krajine, žao mi je »Popola di Trieste«, nisam izmislilo ja, a nisam htio niti da ih izbrišem iz registra pučanstva iz jednog jednostavnog razloga: umjetnost mog oca nema što da izgubi, nego naprotiv ima sve da dobije, ona je oplemenjena time što je očuvala duhovnu i fizičku vezu s jednim vrijednim narodom kao što je slavenski, koji je dao historiji čovječanstva Tolstoja, Dostojevskog, Husa i Smetanu, te tolike druge plemenite duše, koje se vezuju jednakošću rase s Hrvatima Julijske Krajine, ma što rekla škrabala od »Popola di Trieste«.

Već zbog ovoga trebalo je zabilježiti ovo drugo izdanje knjige o Antoniju Smareglia. (***)

MALE VESTI

— Talijanski emigranti u Francuskoj su do sada sakupili za španjolsku vladu 101.438 francuskih franaka.

— Nekoliko stotina talijanskih anti-fašista je krenulo prošle sedmice iz Barcelone na frontu da se bore protiv španjolskih fašista.

— Među talijanske mornare, koji se nalaze u španjolskim vodama proširen je letak u kojem ih talijanski anti-fašisti pozivlju da ne pucaju na španjolski narod. U tom letaku se kaže: »Mussolini bi htio da vi postanete ubojice španjolske revolucije«.

— Guksa, ras izdajica, došao je ovih dana u Rim da se pokloni Mussoliniju i da primi svojih 30 srebrnjaka.

— Vlada u Burgosu je odlučila da na području koje se nalazi pod njenom vlašću vrati Isusovcima svu zaplijenjeninu imovinu.

— Radništvo francuske tvornice aeroplana »Loche« odlučilo je, da će španjolskoj vladi pokloniti dva aeroplana bombaša. Aeroplane izradit će u samoj tvornici, a troškove namirit će radništvo prekobrojnima satovima. Ministar zrakoplovstva Cot izjavio je, da ne će spriječiti namjeru radnika.

— Gradišćanskim Hrvatima se na svak način bolje godi kod Koroških Slovincem. Imaju namreč 46 čisto hrvatskih ljudskih šol. Preteklo leto so dobili še 4 nove.

— Predsjednik talijanskog preduzeća za eksploataciju rudnika ugljena obavijestio je Mussolinija da je u toku mjeseca jula proizvedeno ugljena u rudokopima Raši u Istri i Baku Abisu u Sardiniji 80.000 tona. Predsjedništvo ovog talijanskog preduzeća računa da će u toku ove godine mjesecna proizvodnja ugljena u ovim talijanskim rudokopima iznositi 100.000 tona.

— Talijanska poštanska uprava izvjestila je, da poštanske pošiljke za Italiju sa knjigama i štampanim muzikalijama, koje se ne otpremaju u paketima, već se šalju kao štampane stvari i pisma moraju biti snabdjevene carinskom deklaracijom.

— U Filadelfiji je održan veliki miting protiv talijanskog fašizma. Defilujući pored talijanskog konzulata, manifestanti su vikali: »Treba učiniti kraj mješšanju Italije u španjski građanski rat!« — i slično. Nošena je tabla na kojoj je pisalo da talijanska vlada treba da se stara o vlastitoj zemlji, a ne o drugima.

— Talijanska krstarica »Gorizia« se nalazi u španjolskim vodama. Na njoj je 24 o. m. došlo do eksplozije, pa je jako oštećena. Jedva su je dovezli u Gibraltar. Uzrok eksplozije nije poznat.

— Oko 60 plemenskih poglavara i drugih starješina oblasti Gale u Zapadnoj Abesiniji predalo je memorial britanskoj vladi, u kome traži da Velika Britanija zatraži mandat nad Zapadnom Abesinijom. Ti poglavari izjavljuju, da predstavljaju preko dva milijuna stanovnika zapadnih neosvojenih krajeva.

— Dne 1. jula t. l. je imel Rim 1.183.441 prebivalcev, Milano 1.117.781, Benetke 267.103, Trst 252.303, Videm 71.136, Reka 56.686, Pulj 54.495, Gorica 51.485, Zader 22.983 prebivalcev.

— 15.000 goveda poslat će jugoslovenski izvoznici madridskoj vladi. Izvoznici su stavili uslov da se goveda plate unapred.

— Vsi Abesinci, ki imajo kako obrt, bodo morali imeti »carto deidentita« s sliko. Da bi jih ne iskoriščali armenski in grški fotografi, jim je morala vlada preskrbeti svoje fotografe.

— Čudna nesreča se je zgodila v Opatiji. Avto nekega noveškega trgovca, ki je stal pred drogerijo Hengen, se je začel maglo premikati po strmini navzdol. S precejšno silo je zadel ob kloš Hertmann, kjer je podrl na tla 70 letnega Josipa Pertosa iz Il. Blistrice, ki je kmalu na to izdihnil.

SOTRUDNIKOM »JADRANSKEGA KOLEDARJA«

Tudi letos bo izšel naš »Jadranski koledar«. Obračamo se na vse sotrudnike s prošnjo za sodelovanje. Prepričani smo, da nam bodo vsi naši dosedanji stalni sotrudniki ostali zvesti, a prosimo tudi one, ki so do sedaj stali ob strani. Želimo, da bi bil ta »Koledar« vreden izraz vse kulturne moči naše emigracije in vredno nadomestilo vsega, kar nam je fašizem uničil. Slovenske prispevke pošljite na podružnico »Istre« v Ljubljani, Erjavčeva 4a.

KAKO VLAST ŠTITI DOSELJENE TALIJANE PO NAŠIM SELIMA

Što radi doseljeni Dante u Vodicama

Vodice, augusta 1936. — Još u godini 1928, kada se je gradila nova cesta od našeg sela do sela i stanice Podgorje, doselilo se više talijanskih radnika u naše selo na rad. Među ovima došao je i neki Dante i odmah se odo-maćio u našem selu gdje se i oženio sa jednom našom djevojkom imenom Rotar Cvjetka, s kojom ima već osmero djece. U našem si je selu našao stan kojega mu plaća općina, a površ toga ima od općine i mjesečnu potporu. Ni ovo ne bi za nas bilo nikakvo zlo, da se nije ovaj počeo i drugačije utaborivati. Njemu je općina kupila 4 koze i šumska milicija dala mu je dozvolu da ih smije držati, dočim nama domaćima nije dozvoljeno. Općina mu je dozvolila da te koze smiju pasti po našem zajedničkom zemljištu, ali ovaj radi sada što on hoće. On jednostavno koze zatjera po našim vrtovima. Mnogima je

tako napravio veliku štetu svojim životinjama. Mi smo dali štetu procijeniti i procjenu odnesli na općinu, ali sve uzalud. Da taj Dante pokaže da se njemu ništa ne može, išao je na općinu i optužio je cijelo selo, da mu u selu njemu i njegovoj porodici prijete opasnost kao Talijanu. Po njegovoj tužbi povedena je sa strane karabinjera Istraga, a bio je pozvan na općinu u Materiju i na prefekturu u Rijeku naš seoski starješina Ribarić Josip. Njemu su na općini, a i na prefekturi zaprijetili da ako se štogod dogodi Dantetu da će on i cijelo selo nastradati. Na ove prijetnje naš je starješina Ribarić odgovorio da Dantetu ne prijete nikakva opasnost, nego da on radi velike štete seljacima po vrtovima i polju, ali mjesto odgovora bio je istjeran iz općine, jer da laže i da mi Hrvati mrzimo njega jer da je Talijan. — Čić

KULTURNE NALOGE EMIGRACIJE

Emigracija je bila že v najstarejših časih in je ostala do današnjega dne. Svetopisemski Mojzes je bil vodja emigrantov — Izraelcev. Preseljevanje narodov v starem veku je bila emigracija v večjem obsegu prav tako tudi izseljevanje v Ameriko. Do emigracije pride iz različnih razlogov: iz materialnih, verskih in političnih. Mojzes je iskal v Egiptu boljšega kruha, prav tako so iskali »Amerikanci« v novi domovini kruha in zlata. Med njimi pa je bilo stotisoče Židov, ki so bili preganjani na Ruskem in Poljskem radi vere. Lep primer politične emigracije nam nudi povojna Turčija in Grška, ki sta si zamenjali emigrante. Najlepši primer pa smo mi sami. Pri emigrantih iz Julijske Krajine sta prišla v poštev obe plati: materialna in politična. Za slovanski živelj v Julijski Krajini ni ne kruha ne politične svobode; oni so obsojeni na smrt. Obsojeni so — do eksekucije pa še ni prišlo in upajmo, da tudi nikdar ne pride! Za eksekucijo sta namreč potrebna nož in glava, za njen boljši ali slabši uspeh pa oštrina noža in trdota vratu. Nož je oster, oštriji kakor smo si mislili, toda tudi naš vrat je trši, kakor je rabelj pričakoval.

Emigracija je lahko prostovoljna ali nepriljubljena. Večina izseljencev je neprostovoljnih; potreba žalostnih socialnih in gospodarskih razmer ali politična nasilstva so jih odtrgala od zemlje in pognala preko meje. Včasih pa je emigracija prostovoljna in zasleduje celo posebne namene, predvsem politične. Taka je bila češka emigracija v evropski vojni. Kako potrebna je bila ta emigracija za Češkoslovaško državo in kakšne sijajne uspehe je imela, ve vsakdo. Češka emigracija je bila kvas za ustanovitev velike Češko-slovaške republike. Brez nje bi bila Češko-slovaška država okrnjena! Emigracija je bila večkrat potrebna in koristna kakšnemu narodu! Ona je rana, je bolečina naroda, vendar je večkrat tudi bolečina potrebna. Cankar je dejal: »Iščo ur trpljenja za uro veselja!«

Ali ni italijanska materialna emigracija tista, ki je italijanski narod gmotno podpirala in ga vrgla v politične avanture? Ali ni zopet italijanska emigracija tista, ki je razkrila vse temne strani fašističnega diktatorskega režima?

Ali ni naša emigracija tista, ki je vedno opozarjala na italijanski imperijalizem in na vse, kar je z njim v zvezi?

Emigracija je vod, ki spaja embrij z materinim telesom, emigracija je kakor zeisnografski aparat, ki čuti in zaznava vsak tresljaj rodne zemlje, emigracija je kabel dveh celin, ona je tipalka mogočnega termina.

Blagor tisti emigraciji, ki je sedla na bratsko zemljo in ki ni dobila zaušnice! Kako strašno je emigrantu, ki ne ve, kam bi položil svojo trudno glavo! Rojaki! Vem, da se je že marsikomu stisnilo srce, ko je premišljal o svoji usodi, vendar mora vsakdo vedeti, da si mora vsakdo zaupanje in spoštovanje ustvariti sam! Nič ne pade izpod neba! Emigracija mora znati si sama utirati pot, emigracija mora dokazovati in dokazati, da je potrebna. Le kulturno nizko stoječemu ljudstvu je politična emigracija naše vrste nepotrebno zlo. Postopanje kakega naroda z njemu pripadajočo emigracijo je merilo njegove kulturne in politične zrelosti.

Emigracija je večkrat avant-garda, predstraža politično zrelega naroda. Emigracija je kvas narodne bodočnosti. Zato je naloga emigracije za narod velike važnosti. Emigracija je tipalka skrivnostnega termina. Zato bodi previden, kajti tipalka mora biti prva! — Bodi pametan, zakaj tipalka lahko spetle na krivo pot še tako mogočno telo. Izbrati je treba pravo pot! — Bodi pogumen! Tipalka mora prva k ognju. Narod brez emigracije je termin brez aparatov, je železnica brez signalov. Emigracija je most čustev in idej ločenegega naroda, je daljnovod, ki prinaša luč, klešče, ki segajo v žerjavico.

Bratje rojaki! Ne bodimo potrti v srčih! Mi moramo biti politični vojščaki in naše orožje je delo in naša prepričevalna beseda. Še leta 1926 niso verjeli Srbi v Beogradu, da Italijani utrijujejo mejo proti Jugoslaviji. Danes ve to že vsako srbsko dete. To je delo emigrantov!

Pravi emigrant ima vedno eno pred oči: misel na domovino, blaginjo domovine, cilj emigracije pa je osvoboditev domovine in vrnitev v domovino. Delo nas približuje cilju.

Sredstva za doseg tega smotra so najrazličnejša. Važno nalogo, pri tem pa imajo tudi kulturne panoge, to je umetnost, znanstvo in prosvetno delo. V teh panogah deluje emigracija lahko aktivno, ali pasivno, ali oboje. Kakor vsakemu emigrantu, tako mora biti tudi emigrantu umetniku nesrečna domovina vedno pred očmi, sicer dela svoji očetnjavi krivico. Emigrant umetnik je prvi poklican v službo domovine. Njegov duhovni poklic je biti glasnik naroda. On prihaja iz naroda in živi za narod. Umetnik, ki ni duhovno zvezan s svojo domovino, je suha veja. Pisatelj in pesnik, dva kulturna delavca, bosta zajemala motive iz zasužnjene domovine. Verno bosta podajala v izbranih besedah življenje in čustva svojih rojakov v nesrečni domovini. Kazala bosta vse trpljenje in vse gorje svoji bratov. S prstom

bosta kazala na krivice, vžigala bosta sve-to jezo do mučiteljev in ljubezen do zasužnjene slovenske zemlje, vžigala pogum in upanje v boljšo čase. Uverjen sem, da ako bi poljska mati ne bila rodila Sienkiewicza, bi danes Poljska ne bila tako kot je. Sienkiewicz je z romani obnovil poljsko državo! Ruski emigranti so prekvasili Rusijo nekajkrat. Ni pa dovolj, če pesnik in pisatelj napravita svojo dolžnost, če svojo »srčno kri škropita«, kakor pravi lepo naš goriški pevec Simon Gregorčič. Dolžnost emigracije je, da ju podpira na svoj način, to je, da takšno beletristiko, ki je v službi emigracije, čita in razširja, med seboj in izven sebe na vse dane načine.

Pesnik in pisatelj bosta zajemala v pesmi, prozi in dramatskih delih motive, ki se tičejo izgubljene domovine in vsega, kar je v zvezi z njo; emigracija pa bo v prvi vrsti tako beletristiko razširjala. Najprej bo sama posegala po njej, dalje jo bo razširjala med somišljeniki in končno med vse plasti tistega naroda, med katerim živi. Ustanavljal bo knjižnice z emigrantsko beletristiko, prirejala bo recitacijske večere in igre, ki se tičejo ožje domovine.

Zato je treba organizacije in kolektivnega dela. Brez smotrenega organizatornega in sistematskega dela ni pravega uspeha. Seveda so tudi pojedinci zelo važni, predvsem v podrobnem propagandnem delu, posebno tam, kjer ni organizacije, niti društva. V organizaciji sami so pa taki pojedinci važni, ki dajejo organizaciji inicijative.

Priden, pameten in prepričevalen poedinec je v emigraciji zlata vreden. Dobra emigrantska organizacija pa je tako močna armada, da je pol zmage že na njeni strani. Dobri emigrantski organizaciji se ni bati neuspehov in porazov. Ona je večkrat tako močna, da stoji celo pri državnem krmilu. Ruska emigracija ima še danes vpliv pri nas. Zasužnjen narod, ki nima emigracije, borbene emigracije, je izgubljen!

Kar velja za beletristiko ali literaturo, to velja tudi za druge panoge umetnosti. Vzemimo slikarstvo. Slikar emigrant bo slikal v prvi vrsti motive iz nerešene domovine, bodisi da ti motivi kažejo lepoto dežele, običaje ljudstva ali zgodovinske momente iz njegovega življenja, ali pa kažejo njegovo bol in njegovo trpljenje. Zadeva emigracije in njene organizacije pa je, tako propagandno gradivo razstavljati, objavljati v listih in revijah, razmnoževati ga doma in v inozemstvu. Isto velja za kiparsko umetnost.

Pero, čopič, kleparsko dleto, struna, beseda igralka, recitatorja, predavatelja ali govornika in celo besede v razgovoru na ulici imajo iste naloge in moč. Vsa umetnost je mogočna zaveznica emigracije. Seveda ne smemo umetnosti profanirati.

Tudi glasba je mogočno propagandno sredstvo, morda najpopularnejše. Lepa melodija iz domačega kraja vžiga ljubezen do domače zemlje, obuja dragocene spomine, ki so nežne, toda trdne vezi z domačo grudo. Ena sama priprosta pesem lahko poplavi vso jugoslovansko zemljo, se preliva skozi stotisoče src, vžiga jih, opaja, navdušuje, pritezuje na zemljo, odhaja preko mej k bratskim narodom in celo v tujine. Kakšno moč ima ena sama priprosta narodna pesmica, zapeta ali tudi zaigrana brez besed! Pesmi »Volga«, »Ej uhnjem« in »Rdeči sarafan« so objele ves svet. Kdo je pokazal njih lepoto? Emigranti so bili tisti, ki so jo prenašali iz kraja v kraj. Balalajke so jo ponavljale tisočkrat. Ali more to škoditi ruskemu narodu? Ne, le koristiti!

Zamislite si prostorn trg in sredi njega ogromen kip, ki naj predstavlja izgubljeno Julijsko Krajino. Kaj bi ta spomenik govoril brez besede, ako bi bil dobro ustvarjen?

Emigrant Adolf Hitler je napisal knjigo »Mein Kampf« in ta knjiga mu je položila nemško državo in s tem tudi 70 milijon-ski nemški narod v naročje. Srbski učenjak emigrant v Ameriki Pupin je rešil Jugoslavijo kos Banata. On je rešil Jugoslavijo tudi naš Bled in Bohinj iz italijanskega žrela. To je sam zapisal v svoji knjigi »Od pastirja do izumitelja« in v tej knjigi, izdani v Ameriki v angleškem jeziku, se ni sramoval glasno povedati, da je bil srbski pastir, ki ni znal niti čitati niti pisati.

Naša emigracija v Jugoslaviji je močna po številu in je iz vseh plasti naroda. Zato je njeno delo lažje, uspeh sigurnejši. Naši emigranti sede na važnih mestih in celo v zbornici in senatu. Koliko lahko koristijo naši stvari, si lahko mislimo. En sam človek lahko dela čudeže. Biti pa mora pravi človek, njegova ljubezen mora biti velika, a osebnosti koristi pod ničlo.

Naj reasumiram na kratko. Vsak pesnik emigrant naj opeva bol izgubljene domovine Primorske, Istre in Koroske. In še dalje preko teh mej naj leti njegov duh: med beneške Slovence, med brskem na zgornjem Stajerskem, Madžarskem in v Rumuniji, v Albaniji in Grški in celo v Nemčiji ter preko oceanov, kjer žive naši rojaki emigrantje. On naj opeva lepoto domače zemlje in njeno staro slavo. — Emigracija pa naj podpira njegovo delo s tiskom, izdajanjem njegovih del, z recitacijami, prevajanjem, reklamo doma in na tujem. (Citalnice, založbe).

*Što nam je spremio
ujak Tivar
na jesen i zimu*

*Djepe kostima od dn. 70 - 170
Mornarske, Bilin " " 90 - 150
Zimske kaputiće " " 190 - 260
Sport kape " " 10 - 20*

*Za djevojčice:
Odijelca od dn. 89 - 159
Zimske kaputiće " " 160 - 340*

Hubertuse
garantirano nepromočive
za dječake i djevojčice
od dn. 160 - 220

TIVAR
ODIJELA

Publiciranje člankov brez odmorov je potrebno za ustvarjanje nastojenja in javnega mnenja. Brezdelje je tudi za emigracijo znamenje razkrojenja, kakor pri stoječih vodi. Voditelj emigracije imajo poleg vsega emigrantskega dela tudi važno nalogo odgajati članstvo, ga usposobiti za borbo, ga poučiti v taktiki in načinu dela in borbe. To je važno, zakaj on je v tuji hiši, kjer je treba še posebno paziti na pravilnost vsakega dela in nastopa. Kar je pri članstvu gnilega, je treba izčistiti in ozdraviti, in če drugače ne gre, je treba amputacije. En slab član emigracije napravi lahko toliko škode, da je sto dobrih članov ne more popraviti.

Važna pa je tudi materialna stran emigracije in emigrantske organizacije. Emigranti, ki so materialno na dobrih nogah, bi morali po svoji moči gmotno podpirati emigrante in njihove organizacije. Tudi materialna zemlja bi morala to storiti brez oklevanja. Ves jugoslovanski narod bi moral podpirati emigracijo in njeno strem-ljenje, zakaj uresničenje ciljev naše emigracije pomeni rešitev vsega jugoslovanskega naroda, neuresničenje ciljev naše emigracije pomeni nevarnost tudi za zemljo matico, pomeni Damoklejev meč tudi nad njeno glavo!

Pisatelj ima isto nalogo. Oba naj črpata snovi iz domače zemlje. Kar velja za pisatelja romanov, velja tudi za dramatika. Na odru, kjer kleše živa beseda so lahko uspehi še bogatejši. (Oder. Dramatski odseki, diletantje, gledališča). Tu pridejo do besede emigrantje recitatorji in igralci.

Kakor pisatelj, tako naj tudi slikar in kipar uporabljata motive z domače grude: lepoto zemlje, pestrost običajev, trpljenje naroda. Morje, vinogradi, narodne noše, teror, begunci, konfiniranci, trpljenja pod političnimi motoci, Bazovica, Soča, Doberdob, Gospa sveta in tako dalje so motivi, ki jih lahko uporabljajo naši umetniki vseh panog. O Bazovici lahko napišemo pesem, povest, dramatični prizor, živo sliko, ustvarimo kip, podobo, pesem o Bazovici lahko uglasbimo, politik in znanstvenik pa bazoviške dogodke registrirata in psihološko analizirata. — Emigracija pa sliko razstavlja, reproducira, razmnožuje, razprodaja.

Skladatelj emigrant uporablja besedila primorskih motivov, primorske, istrske, koroske narodne motive, narodne pesmi, narodne plese. — Emigranti porabljajo te skladbe pri nastopih, solopetju, zboru, z glasbilo. Dirigenti emigranti imajo tu bese-do.

Vsi reproduktivni umetniki emigrantje, recitatorji, igralci, pevci, pianisti itd. so posredovalci med umetniki ustvaritelji in narodom. Oni so to, kar je oralo med kmetom in zemljo, oni so seljaci na njivi. Znanstveniki so kakor kaplja, ki vrta skale. Oni neprestano raziskujejo in ugo-

tavljajo, oni iščejo resnico in se bore za pravico.

Znanstveniki, politiki, prosvetni delavci vseh vrst, esejisti, politični zgodovinarji in registratorji, predavatelji in knjižničarji, založniki, učitelji in duhovniki, skratka vsa inteligenca naj bo na svojem mestu. Vsak emigrant naj se zaveda svojega položaja in strašnega položaja svoje domačije. Izobrazuje naj se, naj spoznava svoje kulturne pionirje in naj vpliva po svojih močeh na svojo okolico. Budi naj razumevanje za naše probleme. Svoboda, vrnitev — ti dve besedi naj mu bosta svetli! Pod tem geslom naj vrši svojo nacionalno službo, nacionalno raboto, kjerkoli. Čim važnejše in pomembnejše je njegovo mesto v raboti, tem več lahko koristi. Naj se ne brani dela nikjer. Kot član društva ali organizacije ima večji vpliv kakor izven organizacije. V odboru ima več vpliva kakor v članstvu: povsod naj bo zraven. Seveda ne sme biti vsiljiv, domišljav in zoperno visokomerski. Izbrati mora primerno pot in taktiko. Tega se bo naučil od svojih voditeljev v organizaciji in izven nje. Emigrant mora biti bolj žilav kakor drugi, zakaj on je gost. Predvsem mora biti sposobnejši in tak, da je težko nadomestljiv, sicer bo propadel.

Emigrantska organizacija mora združevati vse emigrante, biti mora zvezana z emigracijo preko mej in preko narodov. Emigrantska organizacija mora biti obenem pristan, pribežališče emigrantov, ki jim nudi materialne in moralne opore.

Mi moramo biti kakor termin, strašni termini, ki nevidni rušijo — rušijo neprijatelja, ki je nevaren. Rušiti moramo vidni in nevidni, zakaj naše rušenje pomeni zidanje nove stavbe, večje stavbe.

ODKRITJE SPOMENKA S. GREGORČIČA

Društvo »Soča« — Matica v Ljubljani odkrije v nedeljo 4. oktobra t. l. dopoldne spomenik Simonu Gregorčiču. Popoldne pa bo veliko slavlje na Taboru. Prosimo društva in cenj. občinstvo, da blagovolijo to vpoštevat.

Društvo »Soča« — Matica in »Tabor« priredita v soboto 7. novembra t. l. v veliki dvorani na Taboru prireditve, katere čisti dobiček je namenjen za postavitev spomenika našim Mučnikom. Prosimo društva, da to vpošteva.

SLOVENCI SO SLABI FAŠISTI

Disciplinirani so bili te dni zaradi »nepojmovanja« svojih moralnih dolžnosti med drugimi sledeči fašisti slovenske krvi iz tržaške province: Ivan Grlica, Franc Trebič, Ivan in Anton Cerkvenik, Jožef Nedoh, Andrej Dujič, Ivan Trebec in Rudolf Počkar. Rečeno je, da nimajo fašističnega duha...

VIJESTI IZ ORGANIZACIJA

SVIM EMIGRANTSKIM
JEDINICAMA

Okrugničom br. 1 od 20. juna o. g. izvijestili smo da je Statistički odsjek Saveza ponovo otpočeo radom. Istovremeno smo se obratili svim savezima organizacijama molbom za saradnju i potporu. U tu svrhu bili su svi zamoljeni za neke podatke, koji su nam hitno potrebni radi daljnje rada.

Iz primljenih odgovora, koji su nam do sada stigli, ustanovili smo, da je I. okružnica naišla na povoljan odjek, te su mnoge naše jedinice već izvršile želju Otsjeka i time dakako svoju dužnost.

Pošto nam ali sve jedinice nisu još dostavile svoj odgovor, upućujemo im ponovo apel, da to učine u najkraćem roku, kako bi bez zadržavanja mogli ići dalje, pošto je stvar ozbiljna i hitna.

Svima je poznato, da će se ovogodišnji Kongres Saveza održati početkom oktobra o. g. kojemu će biti podnijeti izvještaji Saveznog vodstva i njegovih Otsjeka.

Da bi u našem nastojanju bar donekle mogli iskazati, ako ne drugo, a ono za sada barem statistiku naše organizovane emigracije u Jugoslaviji, neophodno je potrebno, da sve jedinice, u koliko to nisu već učinile, požure sa odgovorom i rješenjem naše okružnice br. 1, kako bi isti primili na vrijeme.

Molimo, da nam se odgovor pošalje najkasnije do 10. septembra o. g., kako bi imali vremena da primljeni materijal sredimo. U smislu ranije okružnice pošaljite nam odmah sve kod Vas se nalazeće ispunjene statističke pole, a do 10. IX. nastojte na svaki način, da popišete što veći broj emigranata u Vašem mjestu i okolini, te nam sve tako ispunjene pole pošaljite do gornjeg roka.

Ovom prilikom napominjemo, da ćemo u izvještaju pored rada Statističkog Otsjeka donijeti i malu skicu naše emigrantske statistike, iz koje će se moći vidjeti, koliko će naša statistika biti ne samo interesantna, već po svojoj sadržini i od preke potrebe za našu emigrantsku stvar i za stvar naše neoslobodjene braće.

Nemojte zaboraviti, da se upravo na statistici baziraju uspjesi i nastojanja jednog kulturnog naroda, i da se danas jedino pomoću tačne statistike može sa uspjehom voditi borba, kakovu je vodimo mi, emigranti iz Julijske Krajine.

Dajte se odmah na posao, budite ustrajni i neumorni u poslu, budite pravi emigranti-borci! STATISTIČKI OTSJEK SAVEZA

MANIFESTACIJA DRUŠTVA
»SOČE« IZ NOVEGA MESTA
IN DRUŠTVA TRST-GORICA
IZ KARLOVCA

Novo Mesto, avgusta 1936. Skromno zamišljeni izlet bratskega društva »Istra-Trst-Gorica« iz Karlovca se je nepričakovano razvil u pravo manifestaciju naše emigrantske misli. S prvim vlakom je prišiel pevski odsek in nekaj izbranega karlovskega občinstva z zastavo na čelu aglnega predsednika g. Ferletića. Predsednik društva »Soče« iz Novoga Mesta g. Šonc je pozdravil goste, na kar se je g. Ferletić kot predsednik društva »Istra-Trst-Gorica« zahvalil. Pevski odsek je zapel mogočno himno »Mi smo minirali pod vodstvom spretne roke g. Jarca. Skupina so odkorakali preko Marofa na veselični prostor in nato k zaftrku. Ob tri četrt 9 ur je sledil skupni odhod z zastavo na čelu v kapiteljsko cerkev k sv. maši, ki jo je za padle daroval č. g. kanonik Terškam. Pevci »Istra-Trst-Gorica« so peli med sv. mašo lepe slovenske pesmi in zaključili s pesmijo »Ušli si nas, Gospod«. Po sv. maši je bila skupna seja in ogled naše dolenske metropole. Ob 3 uri pop. je pričela tekma najboljših balnearjev. Sreča je naklonila zmagovalcu g. Filipiču Antonu lepo darilo in častno diploma. Od 19 uri se je pripeljala druga skupina iz Karlovca 40 po številu in Jazz-godba »Hrvatski dom« iz Karlovca. Ob 20 uri se je pričel bogati program večerne prireditve. Brezhibno uspele pevske točke pod taktirko g. Jarca in g. Gregorića so občinstvo presenetile. Mlademu zboru se obeta lepa bodočnost, predstavi se lahko pred še tako razvijeno publiko. Solo-petje opernega pevca g. Jarca je občinstvo zadržalo. Ne smemo pozabiti gđ. Solze Martelančeve, ki je s svojim mladinskim solosplovom osvojila navzoče. S tem je bil končan propagandističen del, na kar sta mojstra-komika g. Ferletić in g. Povodnik prevzela vloge in jih mojstersko rešila, da jim je občinstvo solžno sledilo. Abesinska skupina je prišla srečno v Novo Mesto in nam pokazala svojo žilavost, tudi čevljarček je peklensko dobro opeharil. Izborbeni Jazz se nam je predstavil v svoji dovršenosti in častno izpolnil program zabave. Občinstvo je bilo nam vse zadovoljno, le škoda, da so bili premnogi vsled prevelikega navala primorani zapustiti veselični prostor. Obsejni vrt je bil napolnjen do zadnjega kotička. Pri prireditvi smo opazili sreskega načelnika g. Mahniča iz Novoga Mesta- sreskega načelnika iz Černomlja g. Krtna, poslanca g. dr. Režka, g. Webleta, Matice »Soče« so zastopali gg. Čotar, Pavčič, Jesenko in Podboršek ter ga. Meršon. »Nanos« iz Maribora je zastopal g. Turk. Društvo »Soča« se toplo zahvaljuje bratskemu društvu »Istra-Trst-Gorica« iz Karlovca, društvu »Hrvatski dom« in vsem onim, ki so aktivno pomagali, osobito domači publiki, ki je v takem časnem številu obiskala prireditev in nam podprla v delu za našo neosvobojeno zemljo.

Prosvetno in podporno društvo
»Tabor« v Kamniku

Kamnik, 25. avgusta 1936. Emigrantsko društvo »Tabor« v Kamniku, s tem sporoča vsem bratskim emigr. organizacijam ter svojem članstvu, da se je na svojem IV. rednem občnem zboru, dne 21. junija t. l. novo izvoljeni odbor sestavil na svoji zadnji odborovi seji sledeče: Predsednik: Peterlin A., podpredsednik Gruden R., tajnik: Vodopivec R., blagajnik: Zidarčič A., odborniki: Abramčič J., Mrevlje J., Polencič And., Vadrjal Ad., Vižin M. Pregledniki: Bizjak Sl., Zavrtanik Fr.

Tem potom tudi poigaja »Tabor« vsemu svojem članstvu na srce svoj opomin, da izpolni svojo dolžnost glede plačila zaostanka članarine, posebno naj to svojo dolžnost izpolni na tovarila, kateri so stalno zaposleni. Zalostno življenje naših nezaposlenih tovaršev in vedno še na novo prihajajočih tovaršev — beguncev — nam vsem nalaga, da brezpozorno, ako čutimo žanjimi — vršimo svoje društvene dolžnosti. Tovariši odborniki pa vabim, da so čim bolj požrtvovalni pri svojih odborniških dolžnostih, ker drugače ne bo nikdar doseglo postavljenih ciljev.

Iz seznama naročnikov našega emigrantskega glasila »Istra« katerega vodi naš društveni blaginjak, je tudra zvidno zalostno stanje ter veliko zanemarjanje plačevanja naročnine. Zato apeliramo na vse naročnike v našem srezu, da tudi oni izpolnijo svojo dolžnost v kolikor je dosedaj še niso in obenem naj tudi iščejo še novih naročnikov za list »Istra«.

— Predsednik: Peterlin.

DROBNE VESTI IZ NAŠE DEŽELE

— Mussolini je daroval gradu Po-reču kip rimske vučice. Istarska fašistička štampa je raznježena tim darom.

— Stihović Jure Ivanov iz Vižinade teže je ranjen na radu u dolini Mirne.

— Gregorić Anton iz Labina ranjen je u labinskih rudnicama minom.

— Svaki na četiri godine robije i na globu od 14.000 lira osuđeni su u Trstu 21. o. mj. radi kriumčarenja Ivan Slabec, Jakob Istenič, Jakob Leskovec i Karlo Poženel. Sva četvorica su jugoslovenski državljani.

— Velike vježbe s zagušljivim gasovima, iperitom i suzavcem, održane su 22. o. mj. u Puli u Valelungi. Osobita pažnja se posvetila čišćenju terena od zatrovanog plinom. Posebna odjeljenja vojske su ulazila u zatrovane zone i kalcijevim kloratom očistile za čas teren. Vježbama su prisustvovali i novinari.

— Smrtno se ponesrećio padom sa bicikla svećenik Fran Pahor iz Komna, gdje je bio kapelan. Sumnja se da će ostati u životu.

— Nadbiskup Margotti je posjetio Cerkno 23. o. mj. gdje je izvršio krizmanje.

Iz pjevačkog zbora društva
»Istra« u Zagrebu

Pozivaju se svi odbornici pjevačkog zbora da nefaljeno dodju na sjednicu koja će se održati u ponedjeljak, dne 31. augusta 1936 u 7.30 sati na večer u društvenim prostorijama.

Pročelnik: Prolac Jure

Za školu!
Bata

Najlakše, najtrajnije i najudobnije cipele za gimnastiku kao i za sve vrste drugih sportova.

Od broja 30—34 Din 29.—

„ „ 35—42 „ 35.—

Najomiljenija i najviše tražena dječija cipela od finog telećeg boksa sa čvrstim kožnim donom.

Od broja 30—34 Din 69.—

„ „ 35—38 „ 79.—

Trajna i čvrsta cipela od jake debele kože za gumenim donom. Vrlo podesna za nemirne dječake.

Od broja 30—34 Din 39.—

„ „ 35—38 „ 45.—

Visoke cipele od jake kravine sa nepoderivim i nepromočivim gumenim donom. Neophodne za školsku djecu, za kišu, blato i snijeg.

Od broja 30—34 Din 45.—

„ „ 35—38 „ 59.—

Najpodesnije djevojačke cipele za školu i ulicu, od finog ukrašenog boksa sa špangom preko rista i čvrstim kožnim donom.

— Od 20. avgusta do 20. septembra bo za vse tujce, ki potujejo v Trst, za 50 posto znižana vožnja na železnici na vseh postajah Italije.

— Ob stoletnici svojega obstoja je znana paroplovna družba tržaški Lloyd priredila obsežno pomorsko razstavo.

— Goriški nadškof mons. K. Margotti je imel birno v Sedlu, Kredu in Zavrčcu.

— V rajbeljskem rudniku se je ponesrečil 24 letni Matija Kravanja iz Bovca. Zlomil si je levo roko iz dobil težje poškodbe na glavi. Prepeljali so ga v Gorico.

— Požar je uničil hišo Josipu Hledeju iz Šmartnega pri Kojskem. Zgorelo je tudi poljedelsko orodje in krma. Škode je za 20.000 lir. Gasit so prišli goriški gasilci.

— 300 mladih fašistov je imelo zadnjih 15 dni strelne in druge vaje na Črnem vrhu in okolici. Manovirali so posebno ob jugoslovanski meji pri Hotedršici.

— V poreški luki so našli na dnu morja staro ladjo dolgo 20 m. na njej so našli več kupov krogel za topove. Domnevajo, da je bila ta ladja potopljena med l. 1809—1813. za časa ilirskih provinc.

— Znano Kozuličovo ladjo »Saturnia« so znatno predelali. Zamenjali so stare motorje z novimi. Tudi prostore za potnike so razširili. Prej je parnik vkrcal 1.700, sedaj pa bo samo 1.300 potnikov. Tudi brzino so zvečali.

— Goriško obćino so obiskali tatovi. iz ul. Mazzini so se ponoči splazili v poslopje, v tehnični in demografski oddelek, kjer so iz miznic pokradli 170 lir.

— V Krombergu pri Gorici sta bila teško ranjena zaradi eksplozije granatnega vžigalnika 39 letni Makuc Vincenc in 12 letni Roman Blažič.

— Na Goriškem so zopet dovolili klanje telet izpod 180 kg. teže, kar je bilo za časa sankcij prepovedano.

— Dne 21. t. m. je umrl v Gorici dr. theol. Ciković Ludvik, profesor malega seminariša.

— 48 letnega Gorjupa Josipa iz Gorice so zaprli za 45 dni radi pijanstva in motenja javnega mira. 20 letna Skomin Ana iz Gradiške je dobila 2 mesece zapora radi prekršitve stnovanjske določbe. Dva meseca zapora je dobil Evgen Reja iz Vipolže, ker je podkupil Makuca Antona in Makuca Vincenca da bi krivo pričali proti Makucu Josipu.

— Oltarni pri za katoliško cerkev v Adis Abebi so darovale fašistične žene Trsta. Poleg religioznih motivov v stilu XVI. stoletja je vanj vtikan fašistični sekirski snop.

— Zaradi vnetja saj je nastal požar v hiši Marije Gorkič v Vrtojbi. Priti so morali gasilci iz Gorice. Gašenje je močno oviral veter in ožen je ogražal tudi sosednje hiše. Z velikim naporom se je posrečilo pogasiti ožen. Hiša je močno poškodovana. Zgorelo je 25 q krme in uničeno je mnogo gospodarskega orodja. Škodo cenijo na 12.000 lir.